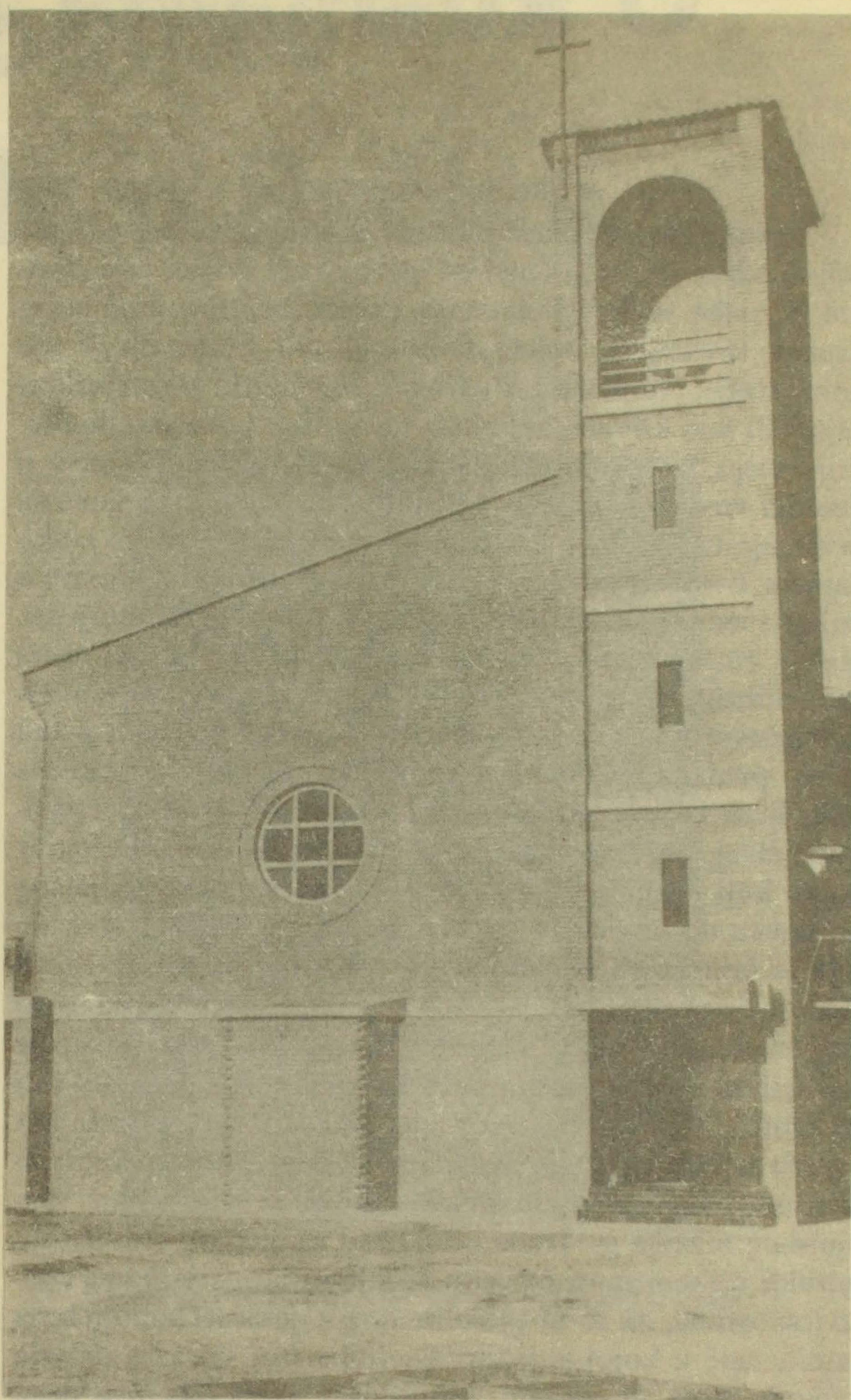

PAPA IVAN PAVAO II JE PROGLASIO
1983. GODINU SVETOM GODINOM
NA SPOMEN 1950. OBLJETNICE
SMRTI NAŠEGA GOSPODINA

ISUSA KRISTA.

Započet će u korizmi 1983. godine
i trajat će do Uskrsa 1984.

**SVOJIM ČITAOCIMA
I LJUDIMA DOBRE VOLJE
SRETAN BOŽIĆ
I USPJEŠNU
I BLAGOSLOVLJENU
NOVU GODINU ŽELI**

UREDNIŠTVO

NOVA CRKVA - NOVI BETLEHEM

BACKO KLASJE
VJERSKO-INFORMATIVNI LIST

U kušnjama ipak radosni

Dajući Vam u ruke ovaj božićni broj „Bačkoga klasja” željeli bismo Vam pomoći da ovogodišnji Božić, koji slavimo u znake velike ekonomske i socijalne krize koja je zahvatila suvremeni svijet, doživimo što potpunije i što konkretnije. Ne ulazeći u uzroke spomenutih kriza, prihvaćajući ih kao kršćani, želimo iz nje povući potrebnu pouku. Prije svega ona nam doziva u svijet staru nauku Crkve o ljestvici vrednota, gdje su vrednote Duha uvijek stavljene na prvo mjesto. To smo tako često zaboravljali u svom svaki-danjem životu i sada kada nam život to tako živo doziva u svijest i razumijmo da i to može biti Božja poruka čovjeku. Možda će nam i ovogodišnji Božić biti bliži, možda ćemo lakše razumijeti koju poruku nosi i nama betlehemske siromaštvo. I kao nekom igrom dok svijet ponire u jednu krizu, pred našim očima se odvijaju veličanstvene proslave onih ljudi koji ne samo da su znali izabrati istinske vrijednosti duha, nego su ih živjeli u svoj punini. Jedan Franjo iz Asiza koji je, premda bogat, sebe lišio svega materijalnog bogatstva da bi postao bogatašem u srcu. Terezija iz Avile čiju je četiristotu obljetnicu tako svečano proslavila i naša mjesna Crkva u Somboru i Subotici, nam poručuje da samo Bog može zadovoljiti čovjekovo srce. Ona nam pokazuje put istinske sreće u svom putu ka savršenosti, želi nam reći da samo u duhovnom dvorcu čovjek doživljava istinski mir i sreću u Bogu. Papa je ovih dana na svom putu po Španjolskoj osim Terezije iz Avile ukazao i na drugog velikog španjolskog mistika sv. Ivana od Križa i na njegovu izvanrednu poruku suvremenom čovjeku koji je sav u tjeskobama i nezvjesnostima, da se te tjeskobe mogu rješavati hodom kroz tamnu noć u kojoj je jedina svjetiljka živa vjera. A četvrta zvijezda koja je svojom prisutnošću osvijetlila ove dane jest sv. Maksimilijan Kolbe. Svetac je svojim primjerom pokazao put kojim se i najgori pakao ljudske zlobe i sotonске mržnje ljubavlju može pretvoriti u živo svjedočanstvo djelotvorne ljubavi prema Bogu koja se ostvaruje u najkonkretnijoj ljubavi prema bratu čovjeku. Tako ćemo ohrabreni ovim slavljinama lakše prići Jaslicama i razumijeti da je Isus upravo radi toga došao među nas, da nam pokaže put duha koji nas diže prema nebeskim visinama, ali baš time nas čini pozornima za svaku potrebu brata pa i onda kada će se to plaćati valutom krvi i žrtve vlastitog života.

I dok i sama naša domaća Crkva proživljava svoju nutarnju tamnu noć, podnoseći je u živoj vjeri ona je ipak puna nade u Božju pomoć i napose u zaštitu presvete Bogorodice i Majke Crkve, bilježi i jednu veliku radost. Ona ove godine može Isusu za blagdan njegova rođenja pružiti novi šator među ljudima, da se u njemu neprestano rađa ne samo pod euharistijskim prilikama, nego još više u živim ljudskim dušama koje će se u tom novom Betlehemu hraniti i Riječju i Kruhom u svetom zajedništvu Crkve. Riječ je o novoj crkvi Marije Majke Crkve u subotičkom pregrađu zvanom Aleksandrovo, koja je sagrađena i posvećena ove jeseni. Tako eto u radosti i tjeskobi nastojimo živjeti svoju vjernost Gospodinu Isusu, a neka nas u tom nastojanju pomogne primjer i zagovor Isusove i naše Majke Marije.

BOŽIĆNA NOĆ SE SPUŠTA

Božićna noć se spušta... Ko sitne nestašne ptice srebrnih bijelih krila pahuljci lebde po zraku i redom nečujno padaju na njive, ceste, salaše, što se pomalo gube i nestaju u zimskom mraku.

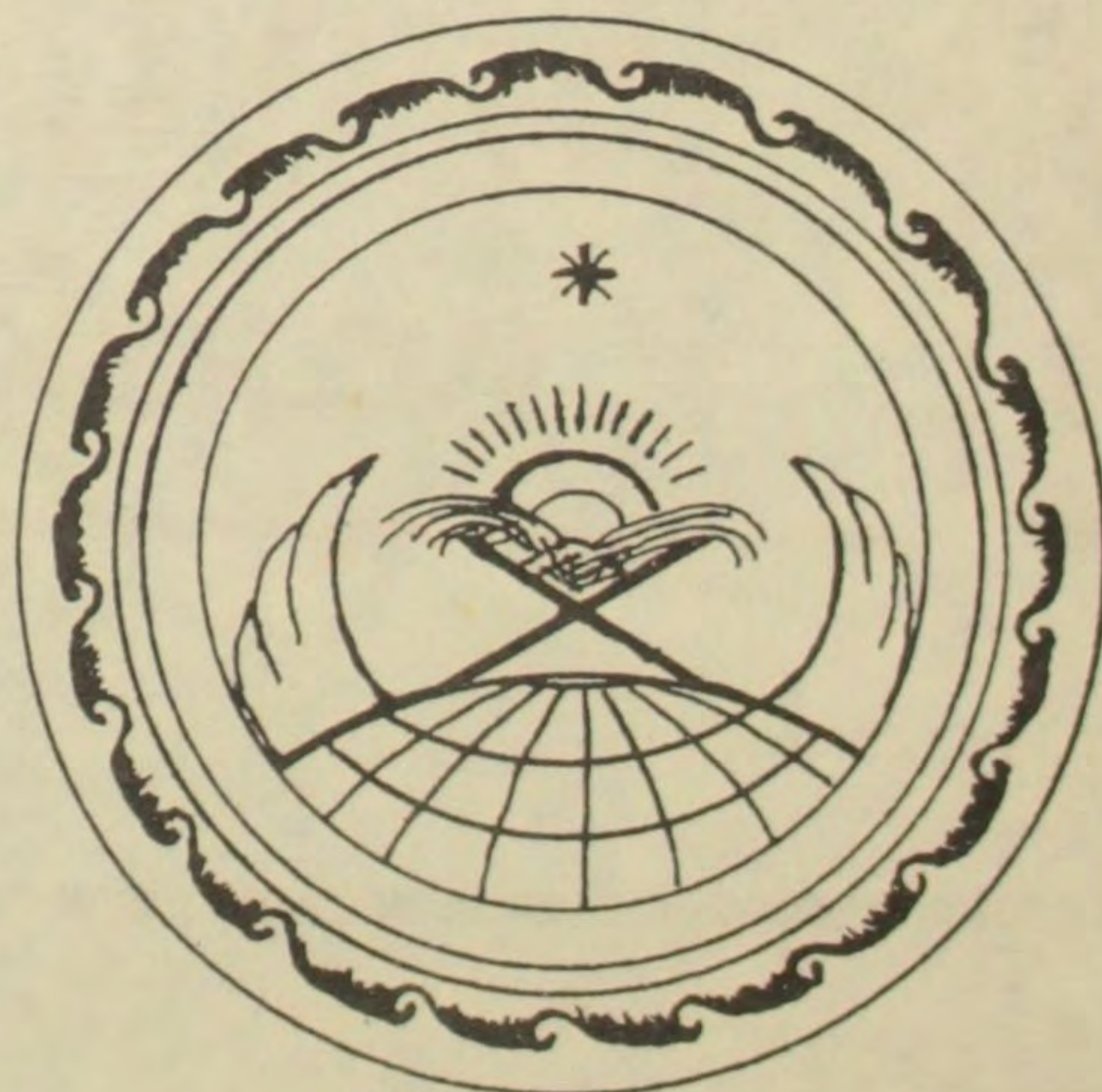
Božićna noć se spušta... Sve više snijeg se hvata drveća crnih, kojima grane se zemlji svile. Ulice bivaju praznije, kućama ljudi se žure darove nose za sve svoje i mile...

Božićna noć se spušta... Al mnogi mjesto dara gorčinom ranjeno srce nose u svojim grudima, da Čedu božanskom daruju. Ono ih liječiti znat će i samo jer je nekada patilo među ljudima.

Sve više nebo se smrkava, sve gušće pahuljci padaju i cijela priroda veo na sebe bijeli prima. Pripravni budimo, braćo, za dolazak nebeskog Čeda u srcu grijmo Ga da Mu odviše ne bude zima...

Božićna noć se spušta... Ko sitne nestašne ptice srebrnih bijelih krila pahuljci lebde po zraku i redom nečujno padaju na njive, ceste, salaše, što se pomalo gube i nestaju u zimskom mraku...

Aleksa Kokić

Dvadeset godina nakon koncila u Bačkoj

Sretnima se moraju smatrati pokoljenja vjernika koji žive u desetljećima poslije velikih koncila kao što je bio i ovaj II Vatikanski. Ta pokoljenja su nakon prvobitnog pročišćenja, redovito svjedoci izvanrednih milosnih zahvata kojima Bog obasiplje Crkvu i po njoj cijeli svijet. Zato ne može proći ova dvadeseta obljetnica od početka II Vatikanskog koncila za kojega je Ivan XXIII dao moliti, a u to je i sam vjerovao. „Obnovi i u naše dane čudesa koja si činio na dan Duhova!... da Crkva sjedinjena sa Marijom Majkom Isusovom, pod vodstvom Petrova nasljednika proširi u današnjem svijetu kraljevstvo božanskog Spasitelja. kraljevstvo istine i pravde, kraljevstvo ljubavi i mira”. Ali ne samo da se ovim napisom sjetimo te obljetnice, nego prosvijetljeni istim Duhom, koji je nadahnjivao i sam Koncil i Pape, koji ga u život provode, da pokušamo odmjeriti koliki smo dio puta prevalili i što nas još čeka na putu do potpunog ostvarenja Koncila.

U OPĆOJ CRKVI

Da bismo mogli ocijeniti gdje je naša Crkva u ovom pokoncilskom hodu, moramo za trenutak osluhnuti kakovi su se stavovi iskristalizirali prema Koncilu u općoj Crkvi i posebno u našoj domovinskoj Crkvi. Zanos, kojim smo pratili koncilski zbivanja sa njegovim zaključenjem, pomalo je jenjavao u svim dijelovima Crkve, što po sebi sasvim normalna stvar. Svako tko je u sebi imao i malo evanđeoskog i pravog crkvenoga duha, nije morao zatirati, kada je gotovo tri i pol tisuće biskupa u zajedništvu s Papom donosilo odluke kojima se je htio skinuti s Crkve povjesni prah ljudskih tradicija. No, još je veća bila vjerna radost kada se iz koncilskih dokumenata počeo osjećati živi i svježi dah izvorne evanđeoske poruke. Tako se je pred očima vjernika, a donekle i dobronamjernog svijeta, počelo ukazivati pravo i živo lice Crkve, Kristove Zaručnice, što za vjernika postaje izvorom posebne i neopisive radosti, jer se radi o Crkvi, koja je naša MAJKA! No, uvijek je lakše čitati lijepe izvještaje sa sa koncilskih sjednica i svečanosti, nego da te odluke i smjernice postanu odredbama koje valja u život provesti. Tada su se počela javljati različita mišljenja, od onih koji su sa velikom nostalgijom i bolju u duši napuštali vjekovnu tradiciju, do onih koji su, barem u početku dobronamjerno i radosno primali koncilski smjernice, ali u njihovom provođenju bili spremni žrtvovati cijelu našu prošlost, a to je bila misao Koncila i Crkve.

Iz tih stavova rodit će se dvije struje sa čijim ekstremima Crkva a osobito svete uspomene papa Pavao VI. je imala ne malo glavobolje. Dok je jedna struja pošla tim smjerom da za sve slabosti, koje su koncilski promjene otkrile u Crkvi, jednostavno okrive Koncil i preporuča Papi da bi bilo najbolje sve stvari vratiti na oblike prije Koncila. Dotle će druga struja poći u drugi ekstrem, da sve što je do jučer bilo u Crkvi treba staviti pod upitnik.

Papa Ivan XXIII je otvorio II vatikanski sabor

Bili su zanišeni uvjerenjem da nauka, osobito psihologija i sociologija mogu riješiti sva pitanja u Crkvi. Došli su do toga da nisu više razumjeli čak ni nekih temeljitih stvari naše vjere. A kada se je takvo shvaćanje počelo širiti izvan strogo znanstvenih krugova, to je izazvalo veliku pomutnju najprije u redovima svećenika, redovnika i redovnica, a negdje se to prenijelo i na vjernačke uže krugove. Premalo su slušali kakove smjernice daje Petrov nasljednik i Kristov namjesnik, a poštenu promatrač se ne može oteti dojmu, da su organizirane sile ovoga svijeta i sile Sotone, pokušale baš preko te struje, smesti cijelu Crkvu i na taj način osujetiti ili barem odgoditi željenu obnovu Crkve. Mora se priznati da su u tome djelomično i uspjeli, jer je prevelika i krivo shvaćena sloboda predaleko odvela mnogo klerika i Bogu posvećenih osoba, kako u njihovu naučavanju, a možda još više u životu, i umjesto željene obnove bili smo svjedoci tolikih bolnih događaja. Sve je to izazvalo onu drugu struju i još je više utvrdilo i njezinu ionako neispravnu stavu. Tako se je papa Pavao VI morao boriti na dva fronta, da jedne obuzda, a druge da pokrene sa mrtve točke, jer je bio svjestan velikog imperativa koje mu je Crkva naložila, a vjernost Isusu Kristu to od njega zahtijevala.

Međutim, apsolutna većina Crkve kroz sve te muke je dozrijevala i sve jasnije vidjela glavne smjerove koje je Koncil zacrtao Crkvi.

OTKRIĆE BOŽJE RIJEČI

Danas već možemo govoriti ne samo o tome da opća Crkva jasno vidi smjerove obnove, nego već može govoriti i o konkretnim plodovima Koncila. Prije svega mora se konstatirati da Crkva sve bolje otkriva Božju Riječ, što je i bila jedna od glavnih misli Koncila, koja se je ostvarila u koncilskom dokumentu Dei Verbum—Božja Riječ. Kada govorim o Crkvi, tada mislim na svu širinu toga pojma, to jest od Pape do posljednje seoske bakice. I kada tvrdim da Crkva poslije Koncila bolje otkriva Riječ, onda to mislim u prvom redu na široke slojeve puka i klera, a Učiteljstvo Crkve i teolozi sve životnije prilaze samoj Božjoj Riječi. Od interesa za Sv. Pismo u svim novijim gibanjima u Crkvi do pojedinaca koji Riječ uzimaju kao stvarnost na kojoj grade svoj vjernički život. Riječi Evanđelja sve više postaju Riječ Života. Tko pomno sluša govore pape našega Ivana Pavla II, može osjetiti kako je za Papu Evanđelje naprosto život, budućnost i nada Crkve i svijeta. Kada ponavlja svoj poznati aksiom „Otvorite širom vrata Isusu Kristu”, to zapravo znači otvorite vrata Evanđelju. I sama teologija sve životnije pristupa Božjoj Riječi. Ne samo da je bolje razumije i tumači, nego da Evanđelje učini što razumljivijim i što prihvatljivijim prijedlogom za život suvremenom kršćaninu i uopće čovjeku. Pozitivne odredbe i propisi nove liturgije samo širom otvaraju vrata poznavanja i primjene Božje Riječi na sve situacije, u kojima se suvremeni čovjek može naći. Tu smo još na početku, ali na početku koji veoma mnogo obećava. Kakvi će plodovi doći sa novim generacijama, koje se na takvom pristupu Riječi budu napajali od samog početka? Kako će tako prihvaćena i življena Riječ oploditi sva područja ljudskog života i djelovanja? Tim će putem Evanđelje opet ući u javni život, u filozofiju u umjetnost, u politiku, u javni i privatni život pojedinaca i obitelji. Tko dobro vidi, taj već jasno vidi te pionire nove budućnosti Crkve i čovječanstva.

Drugo veliko otkriće Koncila jest liturgija, centrirana u Euharistiji. Time što je liturgiju u cjelosti u cjelosti predao Crkvi na živim jezicima naroda, otvorio je naslućena vrela duhovnog bogatstva koja će zapravo nanovo konstituirati stare katoličke narode u njihovoj jezičnoj i narodnoj samobiti u bogatom zajedništvu katoliciteta Crkve. Iako je na tom planu dosta učinjeno u smislu prevođenja svih tekstova, posadašnja obreda, preuređenja prostora i prvih koraka u provođenju duha i propisa nove ili bolje obnovljene liturgije, ipak moramo priznati da smo od punine, koju nam ovo vrelo daje, još daleko. Euharistija predstavlja istinski vrhunac sveg liturgijskog doživljavanja, pod sva tri svojá vida. Žrtve, Pričesti i Prisutnosti. Ima vidljivih znakova koji pokazuju da je Crkva tim smjerom krenula, a je broj svjesnih sudionika u liturgiji i Euharistiji u stalnom porastu i da stasaju nove generacije koje iz ove realnosti žive, a to su, prema Piju X, nove nade Crkve.

CRKVA OTKRIVA SAMU SEBE

Možda najveće otkriće ovog Koncila jest otkriće same Crkve. Svojim temeljnim dekretom „Lumen gentium” — „Svetlo naroda” Crkva se sama pokušala otkriti u najvećoj mogućoj mjeri i vjeri. Ovoga puta Crkva nije išla za tim da samu sebe definira pred kakovom zabludom ili krivovjermem nego išla do najvećih dubina svoje vlastite vjere da u njoj i iz nje definira i rekne o sebi sve što ona o sebi zna i vjeruje. U spomenutom dokumentu „Svjetlo naroda” u poglavljima 5—8. a osobito u 6. i 7. poglavlju riše svoju vlastitu bit. od pralikova u Starom Savezu sve do vrhunskih spoznaja o sebi kao Otajstvenom Tijelu Kristovu. Ti će tekstovi postati klasični u smislu navještanja istine o Crkvi. Premda su ti tekstovi relativno malo čitani i još manje propovjedani, ipak, jer su djelo Duha Svetoga, oni čine da svijest o Crkvi i u najširim slojevima vjernika raste. Svi pomalo postajemo svjesni da Crkvu ne sačinjavaju samo svećenici i biskupi na čelu s Papom, nego da Crkvu sačinjavaju široki slojevi vjernika. Raste svijest da je Crkva mjesto našeg susreta s Bogom, da je taj organizam Crkve nešto živo. Što je vjera jača, to je i svijest o Crkvi dublja, sve do mjere da povjesni Isus ustanovljuje Crkvu zato da bi kako zgodno reče naš Ivan Merz. „Pod prilikama ljudskim sakrio sve božanstvo”. Zato je nezamislivo tvrditi da ljubiš Isusa Krista, ako ga ne ljubiš u njegovoj današnjoj pojavnosti u Crkvi. To je refren svih govora pape našega Ivana Pavla II, poruke biskupa u jedinstvu s njime, a i učenje svih pravovjernih teologa. Sve više raste svijest o Otajstvenom Tijelu i u okviru te nauke o ulozu pojedinih „udova” toga jedinstvenoga Tijela. Napose je vidljiva uloga vidljive glave toga Tijela u osobama Petrovih nasljednika. Sve se više kristalizira njihova uloga u korist cijeloga Tijela i to postaje sve vidnije, da je to izvanredno služenje za izgradnju Tijela Crkve, a time na službu cijelom kršćanstvu i praktično cijelom svijetu. Iz te svijesti rađa se bol nad činjenicom da to jedinstveno Tijelo Kristovo, radi žalosnih povijesnih dioba nije jedinstveno, i tu je najdublji temelj svih ekumenskih nastojanja Crkve. Sve jasnija biva uloga biskupa u mjesnoj Crkvi to jest da je on temelj njezina jedinstva i garant njezine pravovjernosti u povezanosti s ostalim biskupima i nadasve Papom. Sve se više orisava i uloga svćenika unutar zajednice Božjega naroda, koji mora sa njegovih leđa skinuti još veliki dio povjesnog bremena i staviti na svoja leđa i time sve jasnije i sam Božji narod vidi svoju zadaću i mjesto u Crkvi Božjoj za čiju sudbinu svaki od nas nosi svoj dio odgovornosti. No i u tom poslu smo tek na počecima, a mogućnosti su neizmjernne.

OTVARANJE PREMA VANI

Četvrti među najznačajnijim dokumentima ovoga koncila je dokumenat Gaudium et spes — Radost i nada. Ovim dokumentom, na kojem veoma mnogo radio dosadašnji Papa, kao koncilski otac, Crkva je prema želji pape Ivana XXIII. otvorila svoja vrata i prozore svim ljudima dobre volje, bez obzira da li se radi o braći drugih kršćanskih zajednica, o velikim religijama svijeta, o svijetu znanosti, kulture, medicine, rada, pače i samim ljudima koji se smatraju ateistima. Sa svima njima Crkva želi otvoren i pošten dijalog. Kada se pred očima ima opća Crkva, onda se može ustvrditi da su na ovom planu uistinu vidljivi plodovi Koncila. Dijalog sa svim Crkvama kršćanskog istoka, sa svim Zajednicama Reforme je stvarnost. Nije to samo dijalog ljubavi, nego sa

mnogima je već u toku ili započeo i dijalog u istini, tj. teološki dijalog. Zatim dijalog sa židovstvom i islamom bilježi također svakim danom sve ljepše rezultate. Uspostavljen je dijalog i sa velikim religijama Dalekog Istoka i Crnog kontinenta. Dijalog sa znanošću ulazi u nove faze, a zadnji Papa se trudi da uspostavi dijalog sa različitim političkim ideološkim strujanjima u suvremenom svijetu. Jednom riječju, Crkva je otvorila širom svoja vrata i nudi dijalog sa svim ljudima dobre volje, a da pri tome ni u jednom trenutku ne dovodi u pitanje svoje poslanje. Ona s Ivanom Pavlom II nuđa svijetu Isusa Krista kao rješenje svih njegovih i naših tjeskoba, jer je svjesna, da „radost i nada, žalost i tjeskoba ljudi našega vremena... jesu radost i nada, žalost i tjeskoba također i Kristovih učenika, te nema uistinu ničega ljudskoga, a da ne bi našlo odjeka u njihovu srcu.” (GS 1). Samo veliko pouzdanje u Duha Svetoga i u Čvrstom zajedništvu s Petrovim nasljednikom možemo sa optimizmom ići prema „čudesima koja si, Gospodine, činio na dan Duhova!”

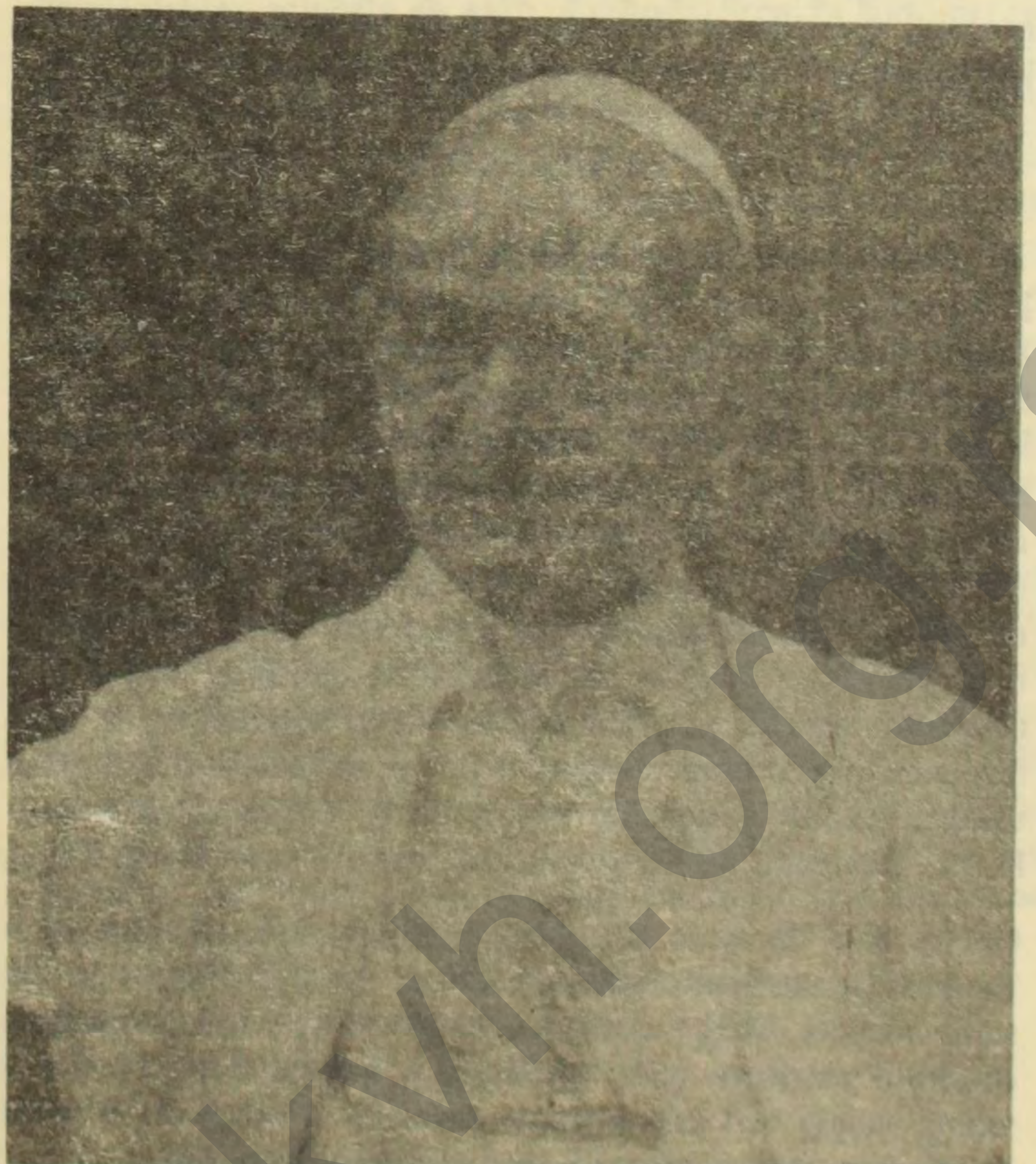
GDJE SMO MI NAKON KONCILA?

Nakon letimične panorame opće Crkve, željeli bismo objektiv našega promatranja usredotočiti na našu mjesnu Crkvu. Kada se baci letimičan pogled na ovu lokalnu Crkvu mogao bi steći dojam da je ova Crkva prihvatila Koncil i provela ga u potpunosti. Kada se radi o liturgijskoj reformi, malo je koja mjesna Crkva tako brzo i relativno sa toliko ukusa preuredila bogoslužne prostore (jedva još postoji nekoliko crkava u kojima nije provedena definitivno preuređenje liturgijskog prostora!) Iako se radi o mnogonacionalnoj zajednici, sve narodne skupine imaju sve potrebne liturgijske tekstove. Nek su imali ovdje liturgijske tekstove prije, nego u zemlji iz koje potječu. Propisi koncila su provedeni, ali koncelebracija još nije spontani izraz našeg zajedništva u Kristu. Još je premalo živog sudjelovanja predstavnika Božjeg naroda u liturgiji. Tako je malo muževa čitača ili tumača obreda, pjevača (ako nema plaćenog orguljaša), predvoditelja onih pobožnosti za koje nije potreban svećenički red. Premalo nam je liturgija okrenuta životu. Možda je razlog tome u našem odnosu prema Božjoj Riječi. Dobiva se dojam da nam koncilski dokumenti baš nisu literatura koju strastveno listamo i, čitamo! Iz njih bismootkrili pravo mjesto i pravu dimenziju naše vjere, jer oni su najnovije i najautentičnije tumačenje onoga što Duh ovaj tren poručuje Crkvi. Samo iz dimenzije Božje Riječi i koncilskog tumačenja možemo razumjeti Crkvu, kao i svoje mjesto u njoj, razumjeti svijet i naš odnos prema njemu.

VELIKA OPASNOST

Velika je opasnost kada čovjek vjernik hoće metodama sociologije i psihologije rješavati eminentne crkvene probleme. Nikada Crkva u svojoj vjekovnoj mudrosti nije odbacivala zakone ni zdrave sociologije ni psihologije, ali nikada na njima nije ni gradila. Ona je uvijek bila svjesna da ona živi od milosnih snaga, koje izviru iz Riječi, iz Sakramenata i iz dubokog jedinstva Otajstvenog Tijela, koje je Crkva. Kada netko počinje misliti samo u ovozemaljskim kategorijama, onda jasno da taj od koncilске obnove nije puno razumio. Sa bolju moramo konstatirati da takovih tendencija u našoj mjesnoj Crkvi ima. Kada se više vjeruje vlastitom umu, pa makar se radilo i o skupini ljudi, nego Riječi Božjoj, ili riječi Crkve, onda o istinskoj obnovi ne može

biti govora. Ako se daje prednost dobroj organizaciji nad milosnim pologom jedne akcije, ona su to opet stvari usmjerene krivim kolosijekom. I što je možda najtragičnije da će se ljudi osjetiti prevarenima u svojim nastojanjima i neće naći izlaza stvarima i što se budu dulje opirali milosti, to će u težu tamu zapadati, a povjereni im dio Crkve će sve više venuti i nestajati, jer Crkva je živi organizam i svaki organ koji želi živjeti isključivo za sebe postaje rakom koji najprije izjeda sebe, a zatim i svoju okolinu, dok ga se ne odstrani. U živom organizmu vlada druga logika, tu je jedinstvo organizma prva briga, a kad je organizam zdrav, on će lako zaliječiti svaku ranu. Dakle najprije jačati organizam da bi se izliječile rane, a ne razarati organizam da bi se zaliječio bolesni ud, da konačno propadnu oboje. Jedina utjeha nem može biti da je ovo još uvijek faza pročišćavanja, makar dobrano kasni s obzirom na opću Crkvu. Nadati se je da će velike patnje koje podnose mnogi u ovoj mjesnoj Crkvi, donijeti svjetlo milosti u kojem će svako naći svoje pravo mjesto i zajednički poraditi da što prije ostvarimo velike šanse koje nam ovaj Koncil pruža. Tako se može razumijeti zašto tolike pokoncilské ustanove i vijeća, unatoč iskrenom trudu postizu svoju svrhu. Sve te ustanove, koje je Koncil predvidio i odredio, mogu djelovati u živoj i jedinstvenoj Crkvi, uprotivnom su ribe na suhom, što je sasvim logično u logici Otajstvenoga Tijela. samo živi trs se može navrnut mladica. Kako je važno da razumijemo što nam Duh poručuje po dokumentima ovoga Koncila?! A još je važnije da tim dokumentima prilazimo živom vjerom i vjerničkom poniznošću. Tako nas eto Koncil stavlja pred istinsku dilemu: biti ili ne biti. Biti, ali samo u duhu jedinstva i međusobne ljubavi, prema onom načelu. „Tko mene ljubi, njega će ljubiti Otac moj, i ja ću ga ljubiti i objaviti mu sama sebe.” (Iv 14,22) Samo onaj, koji ostaje u zajedništvu Crkve ima mogućnost „donijeti roda” (Iv 15,4) i tko ne ostane u zajedništvu trsa „tu mladicu siječe Otac” (Iv 15,2).

Papa Pavao VI je zaključio II vatikanski sabor

VELIKE MOGUĆNOSTI DIJALOGA

Bog je ovu mjesnu Crkve stavio u takove okvire, kao malo koju u Domovini pa čak i u svijetu, u toliki konglomerat naroda i vjerskih zajednica. U ovoj Crkvi predstoji samo jedna alternativa. ili uspostaviti živi i apostolski dijalog sa sredinom u kojoj živi, ili se prepustiti valovlju vremena i stihiji događaja koji sigurno ne bi bili na prosperitet ni njoj samoj niti sredini u kojoj živi. Jasno je da tu dilema ne može biti, jer bi time Crkva izdala svoje vlastito poslanje, ali je drugo pitanje da li je spremna za jedan dublji dijalog? Taj dijalog sa naše strane mora izvirati iz duboke svijeti o jedinstvu Otajstvenoga Tijela koje se mora kroz dijalog ljubavi, a kasnije i dijalog u istini ponovno uspostaviti.

Početni dijalog je uspostavljen sa svim takozvanim historijskim Crkvama. Sa nekima od njih je taj dijalog poprimio i neke vidove zdrave ekumenske suradnje, osobito na polju izdavanja i širenja Božje Riječi (ekumensko izdanje „Ilustrirane Biblije” na slovačkom jeziku, 1977). I ovaj korak nas mora ohrabriti da je ekumenizam moguć i u ovim našim prostorima. Molitveni pokret žena je također akcija koja, ako bude zdrave svijesti, može doprinijeti veoma mnogo ekumenskom zbližavanju i dijalogu.

O dijalogu sa svijetom znanosti još je uvijek teško govoriti, jer su za taj dijalog ovaj trenutak još nespremne i jedna i druga strana. Sa svijetom kulture još nema jednog otvorenog dijaloga, ali je Crkva spremna ponuditi svoj skromni dio, jer je ona svjesna da ona nije samo kulturni potrošač, recimo umjetničkih slika glazbenih djela i sl. nego da ona svojim sadržinama i danas ima što pružiti suvremenim stvarateljima i još jedna činjenica da u njezinu krilu spontano živi i raste jedna umjetnost kršćanskog evanđeoskog nadahnuća u svojim različitim oblicima od religiozne poezije do likovnog stvaralaštva i novih glazbenih ostvarenja.

Postoje još mnoga područja dijaloga, no ona se moraju otvarati spontano i obostrano. Pred nama je dakle još vrijeme dozrijevanja i rasta za dijalog.

ZNAK NADE

Najveći znak nade, kako za opću Crkvu tako i za našu lokalnu jest sve dublje i sve masovnije štovanje presvete Bogorodice, koju je ovaj Koncil proglasio Majkom Crkve. Sve veći broj ljudi ide u obližnja svetišta Majke Božje. u Tekije, Aljmaš, Doroslovo, Mariju Bistricu pa čak i u daleki Sinj. Koliko je po vanjskim pokazateljima suditi ta su hodočašća sve dublja i doživljajinja, sve je više ispovijedi i sv. pričesti. I to ne samo ovdje u Bačkoj, nego u cijeloj Domovini i po svijetu. Marijini blagdani pokreću mase vjernika bez ikakove velike ljudske organizacije. A Marija je uvijek bila danicom koja je navještala ljepše dane kršćanstva. U tom kontekstu je veoma znakovito da je na periferiji Subotice upravo na 20. obljetnicu otvorenja II Vatikanskog Koncila 11. listopada 1982. posvećena crkva u čast Mariji Majci Crkve. Kao da se je tim gestom htjelo reći. „Majko mi u Tvoje ruke stavljamo sudbinu Crkve. Ne daj, Majko, da sile tame osujete Božje namjere nad ovom Crkvom, Ti je majčinskom zaštitom vodi, ujedinjuj u ljubavi, kako bi obnovljena mogla biti sakrament spasenja za sve ljude u ovim prostorima i vremenima i u ovaj povijesni trenutak.”

Papa Ivan Pavao II

IZ PAPINA GOVORA LAICIMA ANGAŽIRANIM U APOSTOLATU

„Papa potiče sve laike da prihvate snagom i nutarnjim pristankom svoje dostojanstvo i odgovornost. Papa ima povjerenja u španjolski laikat i očekuje od njih velike stvari na slavu Božju i službu čovjeka. kao što sam već spomenuo, poziv je kršćanina bitno apostolski. samo u ovoj dimenziji služenja Evanđelja, kršćanin nalazi puninu svoga dostojanstva i dogovornosti. Doista laici „krštenjem združeni u jedno tijelo s Kristom, učinjeni Božjim narodom i na svoj način su postali sudionici Kristove svećeničke, proročke i kraljevske službe” (LG 31) su pozvani na svetost i pozvani su navještati i ostvarivati Kraljevstvo Kristovo sve dok on ne dođe.

Ako hoćete biti vjerni ovom dostojanstvu nije dovoljno prihvatiti pasivno bogatstvo vjere koje vam je prenijela vaša predaja i kultura. Vama se povjerava jedno blago, vama se daruju talenti koji moraju biti primljeni sa odgovornošću da bi donijeli obilne plodove. Milost krštenja i potvrde, koju Euharistija obnavlja, sakrament pokore restaurira, posjeduje žive snage za oživljavanje vjere i za usmjerenje djelatnosti udova Otajstvenoga Tijela stvaralačkim dinamizmom Duha Svetoga. Laici su također pozvani na taj nutarnji duhovni rast koji vodi prema svetosti iz koje izbija apostolsko stvaralaštvo kojemu postajemo suradnici Duha Svetoga, koji sa svojim darovima obnavlja, pomlađuje i vodi savršensvu djela Kristova (LG 4).

Potrebno je još jednom potvrditi, da rast u afirmaciji kršćanskog identiteta ne umanjuje ili ograničuje njegove mogućnosti, nego ih definira, hrani i pojačava tu prisutnost i tu specifičnu i izvornu aktivnost povjerenu od Crkve, svojim sinovima na različitim poljima djelatnosti, osobne, stručne i društvene.”

Otac naroda i pastir univerzalne Crkve

Papa Ivan Pavao II u jednom od svojih prvih nastupa je izjavio da on zna raditi, ali da se zna odmarati. I ove godine, kao i njegovi predšasnici Papa je provodio ljeto u papinskoj ljetnoj rezidenciji u Castel Gandolfu, dolazeći svake srijede helikopterom da održi audijenciju srijedom na trgu sv. Petra. Primao je omanje skupine, osobito mladih sa kojima bi provodio večeri u slušanju i razgovoru, a svake nedjelje je sa okupljenim mnoštvom ispred ljetnikovca molio Anđeo Gospodnji.

PAPINA BRIGA ZA VLASTITU CRKVU

Kako je poznato Papa kao rimski biskup, nasljednik je sv. Petra, vidljiva glava Crkve, biskup univerzalne Crkve i Kristov namjesnik, također i prvi biskup Crkve u Italiji i kao takav on ima i sa tog posebnog razloga brigu za tu Crkvu. Iako koji put izgleda da se je Papa sav bacio na probleme Crkve u pojedinom narodu ili u cijelom svijetu, ali on ne zaboravlja ni onu Crkvu kojoj je primas. Malo je Papa Talijana koji su tako temeljito obilazili po Italiji, kao upravo ovaj „stranac“. Samo od posljednjeg broja našega lista posjetio je nekoliko značajnih talijanskih centara. Od rodno kraja svoga predšasnika Pavla VI, preko Padove, gdje je posebno pohodio i grob našeg slavnog zemljaka bl. Leopolda Bogdana Mandića, velikog padovanskog ispovjednika. Prošao je kroz njegovu ćeliju i dugo molio na njegovu grobu, ne rekavši ni jedne riječi u toj crkvi, iako ga je isti dan spomenuo u svojoj homiliji za vrijeme sv. Mise u bazilici sv. Ante. Zatim je posjetio Rimini i malu Republiku San Marino, i konačno Siciliju. Zanimljivo je sa kojim interesom Papa prati zbivanja i probleme svakog pojedinog kraja te daje zdrave i spasonosne upute. Nijedna bol, ali ni jedna vrlina neće izmaći njegovu pogledu, bilo da je utješi ili ukori ili pohvali ili podrži već prema potrebi. Uistinu vjerna slika dobrog Pastira!

PRVI MUČENIK LJUBAVI PREMA BLIŽNJEMU

Jedan od najznačajnijih Papinih čina u ovom razdoblju je kanonizacija poljskoga redovnika franjevca konventualca Maksimilijana Marije Kolbe. Poznato je da sv. Maksimilijan Kolbe dao svoj život u koncentracionom logoru u Auschwitzu (Oszwientin—u) u zamjenu za život jednoga oca obitelji od četvoro djece, a koji je Frantisek Gajowniczek. Bila je to kruna jednog plodnog života punog apostolskog i misionarskog žara. Dovoljno se je sjetiti da je o. Maksimilijan Kolbe organizirao vitezove Bezgrešne, osnovao je Gradove Bezgrešne, bio je misionar u Japanu, bavio se velikom izdavačkom djelatnošću. Ova kanonizacija je veoma interesantna s toga razloga da je po prvi put u povijesti Crkve bio proglašen svecem—mučenikom netko tko nije položio svoj život direktno kao svejdočanstvo vjere u Boga,

ili koje druge istine svete vjere, nego kao svjedočanstvo djelotvorne ljubavi ljubavi prema bližnjemu. Ako je istinit aksiom da svako vrijeme ima svoje svece i treba svoje svece, onda je sigurno da je našem sebičnom i egoističnom vremenu potreban jedan svetac koji je do punine ispunio onu I-susovu, da nema veće ljubavi od toga „da netko položi svoj život za neprijatelje svoje.“ (Iv 15,13). Koliko je ova istina zainteresirala crkvenu javnost, govori činjenica da i prostrani trg sv. Petra bio premalen da primi sve one koji su na toj kanonizaciji htjeli biti prisutni kao i odjek te kanonizacije u svjetskom i crkvenom novinstvu.

PAPIN PUT PO ŠPANJOLSKOJ

Nemoguće je sažeti u nekoliko redaka sve ono duhovno bogatstvo koje je predstavljao Papin put u Španjolsku. Koliko je milosti palo na Crkvu i španjolski narod to ćemo istom saznati u vječnosti. Sama njegova prisutnost značila mnogo, a tek njegovi govori koje će valjati temeljito proučavati. Premda izrečeni Španjolcima, imaju univerzalnu vrijednost i poruku, a iz svih postupaka zračila je Papina ljubav. Prošavši po najvećim svetištima Španjolske, dobio se dojam kao da ta milosna vrela te Crkve sada dobivaju novu životnost i svježinu. U susretu sa Crkvom i narodom španjolskim osjećala se skrb Kristova Srca za sudbinu svakog pojedinca i cijelog naroda, bez obzira da li se je radilo o kralju ili o distrofičaru mladiću u kolicima, kad ga je zagrlio i poljubio i rasplakao cijeli onaj skup pa i samog biskupa. Ta briga provijala je iz svake njegove rečenice i geste. Sa koliko je takta i brige pristupao činjenici da socijalisti dolaze na vladu, da se ne bi nepromišljenošću ili naglim potezima srušilo duhovno jedinstvo naroda ili obezvrijedile velike vrednote bogate katoličke tradicije ovog naroda. A cijeloj Crkvi u Španjolskoj Papa je htio odati priznanje za njezine zasluge na polju misijske djelatnosti i evangelizacije uopće, kao i na zaslugama koje je neprolazno stekla time što je rodila Crkvi velike svece obnovitelje, misionare i mistike. A vrhunac njegova boravka u Španjolskoj bio apel Evropi iz prastarog svetišta sv. Jakova u Composteli da otkrije iznova svoje izvore i oživi, da zaživi ponovno one vrednote koje su njezinu prošlost učinile slavnom i sagradi duhovno jedinstvo u ozračju punog poštovanja prema drugim religijama i istinskim slobodama. Na kraju joj je poželio da bude svjetionik civilizacije i poticaj napretka za svijet!

Dani Kruha i Riječi

Sretna je misao da se proslava dužijance proširi i dopuni priredbama, pa su tako nastali „Dani kruha i riječi”. U te dane slavimo dužijancu, zahvaljujemo Bogu za novi kruh, a pridružene su priredbe u kojima svojim riječima želimo izraziti i opisati ljepotu našeg rodnog kraja i svoja razmišljanja o uzvišenim temama i vječnim ljudskim pitanjima.

Ove godine „Dani kruha i riječi” imali su tri priredbe: u subotu, 14. kolovoza, u 10 sati u katedrali – bazilici sv. Terezije proslava Dužijance, u nedjelju, 15. kolovoza, u 18 sati u Paulinumu književna večer.

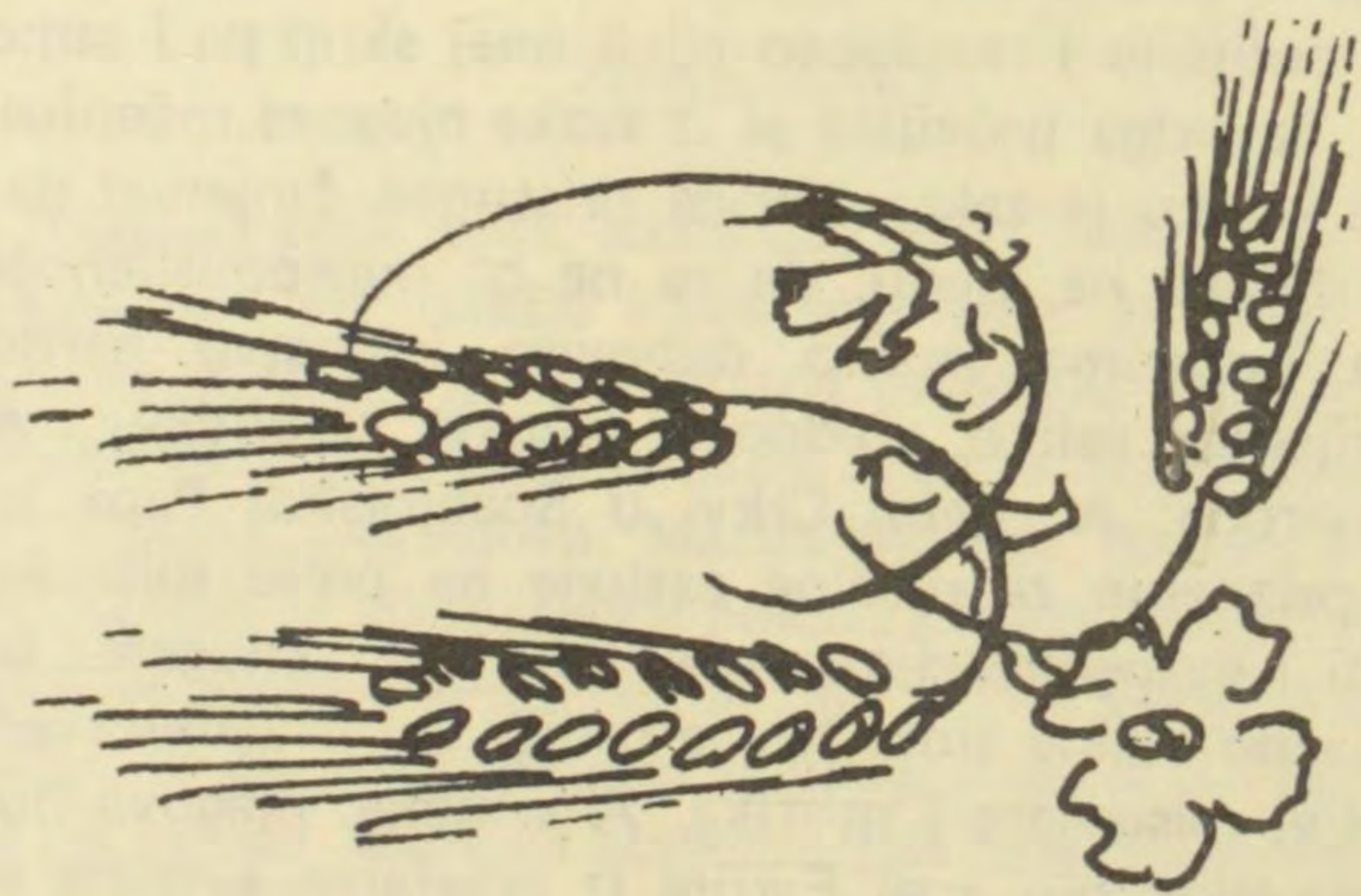
MEDITATIVNA VEČER

To je po svom obliku nešto sasvim novo u našim duhovnim priredbama. Sjedinjeno je više komponenata u jednu cjelinu. Razmatranje voditelja popraćeno je recitiranjem prikladnih pjesama i pjevanjem zbora, a da doživljaj bude potpuniji, pomažu projekcije dijapozitiva. Tako sve to sjedinjeno daje bogat duhovni sadržaj koji može u nama izazvati snažan doživljaj. Zato ovakav oblik duhovnih priredbi treba njegovati i vjernike sve više navikavati, jer krije u sebi velike i još neiskorišćene mogućnosti za duhovnu izgradnju vjernika.

Razmatranje je imalo tri glavna dijela:

1. Stanje grijeha. 2. Križ, simbol spasenja. 3. Dići se Bogu (kao sv. Franjo – Tako je ovo razmatranje povezano sa proslavom 800. godišnjice sv. Franje).

Za uspjeh ove večeri razmatranja imaju zasluge voditelj vlč. Andrija Kopilović, recitatori i katedralni zbor „Albe Vidaković” pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić, a vlč. Marko Forgić je obavio tehničke poslove oko projiciranja dijapozitiva.

DUŽIJANCA

Već više od 70 godina poslije žetvenih radova okupljamo se u crkvi na svečanost Dužijance da zahvalimo Bogu za primljene darove, da zahvalimo za novo žito, za kruh naš svagdašnji.

Ova svečanost Dužijance povezana je sa blagdanom Velike Gospe, 15. kolovoza i prihvaćena je od naroda i nikada tokom godine ne okupi se tako veliko mnoštvo vjernika u katedrali kao na Dužijancu.

I ove godine Dužijanca je imala svoj ustaljeni tradicionalni oblik. Narod je uz mladež u bunjevačkoj narodnoj nošnji i uz predstavnike župa iz okoline Subotice dočekao pred katedralom bandaša o bandašicu.

Tačno u 10 sati, kad su se oglasila zvona bandaš Stipan Vojnić Purčar i bandašica Marica Mlinko na žitom iskićenim karucama došli su pred katedralu, noseći ovogodišnji simbolični dar Dužijance, izrađen od slame, grb sv. Terezije Avilske.

Na crkvenim vratima dočekao ih je župnik vlč. Franjo Vujković uz asistenciju svećenika i ministranata.

Kad su svi stigli pred oltar, recitatori su pročitali pozdravne recitacije u čast Dužijance, a zatim je o. biskup Matija Zvekanović blagoslovio klasje koje je kasnije za vrijeme sv. mise podijeljeno puku.

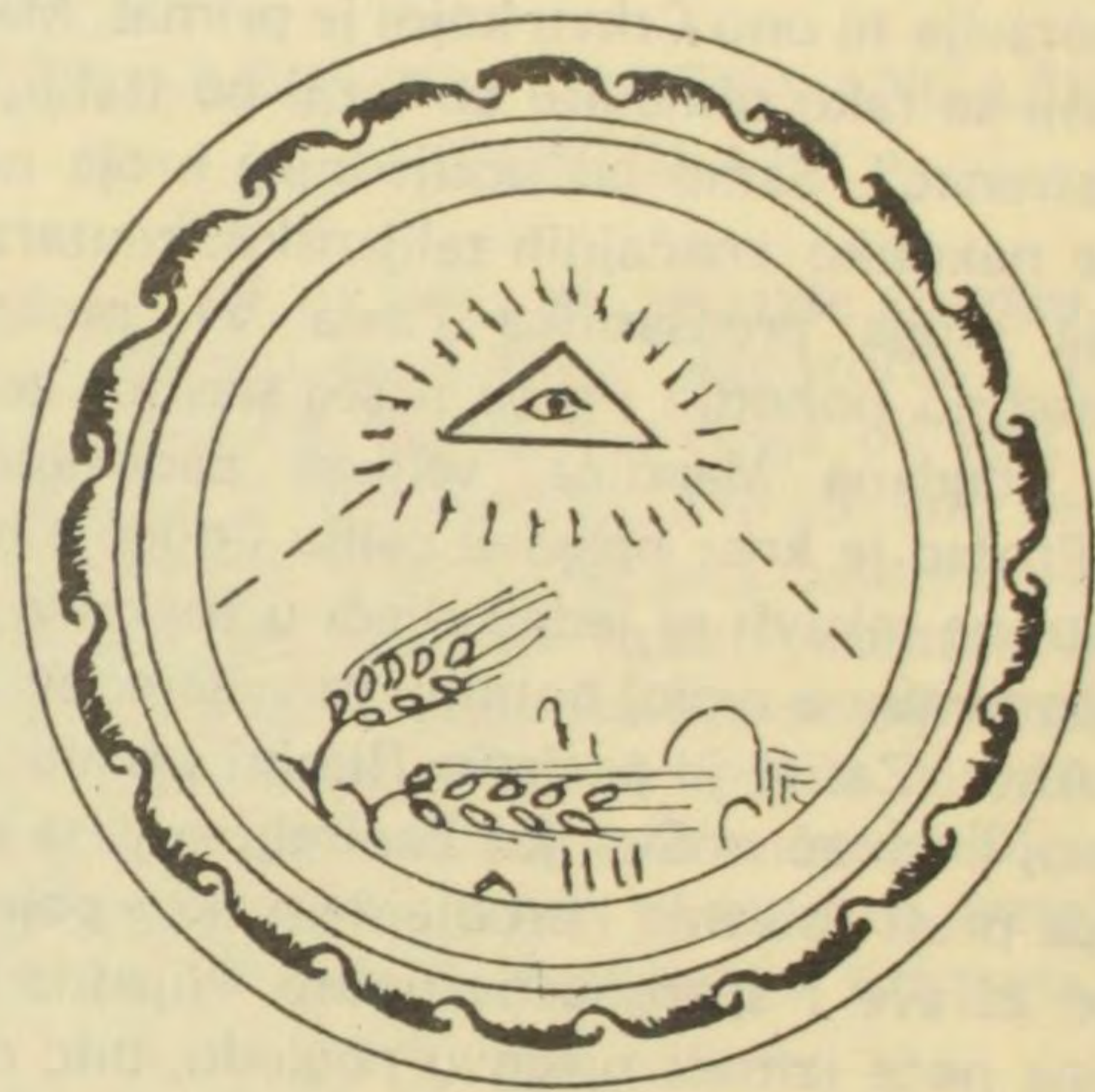
Žrtvu sv. mise zahvalnice prikazao je o. biskup M. Zvekanović uz asistenciju subotičkih svećenika.

Dok je mladež prinostila prikazne darove: kruh od novoga žita i grožđe, katedralni zbor je otpjevao skladbu subotičkog kompozitora Milana Asića: Blagoslovljena ova zemlja moja.

Kao gost propovjednik bio je Dr Nikola Dogan, profesor teologije na Visokoj bogoslovnoj školi u Đakovu.

U ozračju svečanog raspoloženja prisutnog puka on je rekao propovijed, koja je ostavila dubok dojam u srcu slušalaca.

Pod svodovima katedrale odzvanjale su njegove zanosne i poletne riječi:

– „U ovo nedjeljno jutro, na ovaj lijepi kršćanski blagdan Marijina uznesenja pohrlili smo u katedralu, u baziliku sv. Terezije. Pohrlili smo sa naših salaša, sa naših plodnih bačkih njiva, pohrlili smo iz Subotice i okolice. Ostavili smo naše brige, naše svagdašnje muke. Zaboravili smo naše žuljevite ruke i naš znoj i našu patnju i radosna srca i radosna oka i punih ustiju pjesme i zahvale dodosmo amo danas na blagdan Gospin, na lijepu svečanost Dužijance da zahvalimo. Da zahvalimo Bogu za naša plodna polja, za rodnu bačku ravnicu i za ono klasje zlatnog vačkog žita. Da zahvalimo za korice kruha, da zahvalimo za život koji nam je Bog dao. Da zahvalimo Bogu za život koji je posvećen po Onoj čiji danas blagdan slavimo, da zahvalimo za život u Isusu Kristu. Dođosmo sa svih strana u hram Božji da kažemo hvala. Da zahvalimo za život, da zahvalimo Bogu što nam svojom očinskom rukom svaki dan pruža i kruh i vodu, što nas blagosiva svaki dan i što nas svaki dan ponovo ljubi. Da Mu zahvalimo za svaki trenutak života, jer nas je želio i pozvao, jer nas je On stvorio, jer nas je On ljubio, jer on još uvijek sa nama ide.

Taj naš Bog, taj naš raspeti Bog ljubi čovjeka. Taj Bog silazi sa križa i ide sa nama po ovim putevima, po ovim bačkim ravnicama i po subotičkom betonu. U našim susretima i na našim njiivama i u našim obiteljima svugdje je prisutan. Taj raspeti Bog, ta rastrgana ljubav koja nas traži, koja nas hoće, koja nas voli.

Kako je teško biti nevoljen. Kako je teško shvatiti da nema nikoga tko bi rekao: Volim te, trebam te, želim te, drago mi je s tobom. Kako je srce puno, kako je život radostan, kako je život optimističan kada znademo da ima netko tko nas voli i kada ga zaboravimo i kada ga napustimo, da ima netko koji u svakom trenutku ljubi, da ima jedno Božje Srce koje je zaboravljalo sve ono što mi činimo. To je onaj Bog u kršćanstvu koji čovjeka želi. To je onaj Bog koj ne traži da čovjek kao sluga pred njim se klanja, nego traži da taj čovjek u svoj život, često puta besmislen i bezciljni, stavi tu jedinu i temeljnu vjernost, da taj čovjek u današnjem modernom, tehniziranom i industrijaliziranom svijetu, u svijetu osame, monotonije i straha, da u taj život čovjek ponovo vrati Boga. Da nade jedinu istinu, jedini smisao i cilj svoga života.

Bog ide za čovjekom, Bog traži čovjeka, Bog ljubi čovjeka, Bog ide na križ za čovjeka. Trpi i plače s njim, ide po prašnjavim putevima i uvijek i ponovo ostavlja devedeset i devet ovaca da bi pronašao mene, da bi pronašao onog izgubljenog, onog izmučenog, onog patnika.

Život je tako velika riječ. O životu mnogi govore, život mnogi traže, ali onaj pravi sadržajni život. Svatko želi proživjeti svoj život potpuno, cjelovito, razumno, s ciljem i sa svrhom. I tu zapravo započinje sva problematika našeg ljudskog života i prepreka tom našem ljudskom traženju, želji i čežnji.

Treba odgovoriti stvarnim odgovorom. Treba tom našem svagdašnjem ljudskom životu dati usmjerenje, treba dati smisao i jedan cilj. Tu sad počinje prava mudrost koja toj velikoj nepoznanici, koja se zove život, može dati pravi sadržaj, može dati pravi oblik i usmjeriti ga prema pravom cilju da kada dodemo na kraj života, možemo reći: Isplatio se život. Ovaj život ima smisla. Ovaj život je pravi ljudski život. Ovako treba živjeti."

Zatim je propovjednik govorio o smislu ljudskog života, jer svjedoci smo da oko nas ima ljudi koji žive, a ipak su mrtvaci, jer nikada u životu nisu pitali zašto žive, zašto tako besciljno i besmisleno žive.

Sve nas to dovodi do zaključka da smisao života moramo tražiti u Bogu, našem stvoritelju. Ta povezanost s Bogom probudiće u našoj duši i u našem srcu duboku zahvalnost.

Ta naša zahvalnost Bogu okupila nas je na ovaj divni blagdan Gospe, okupila nas je na svečanost Dužijance, na svečanost zahvalnosti.

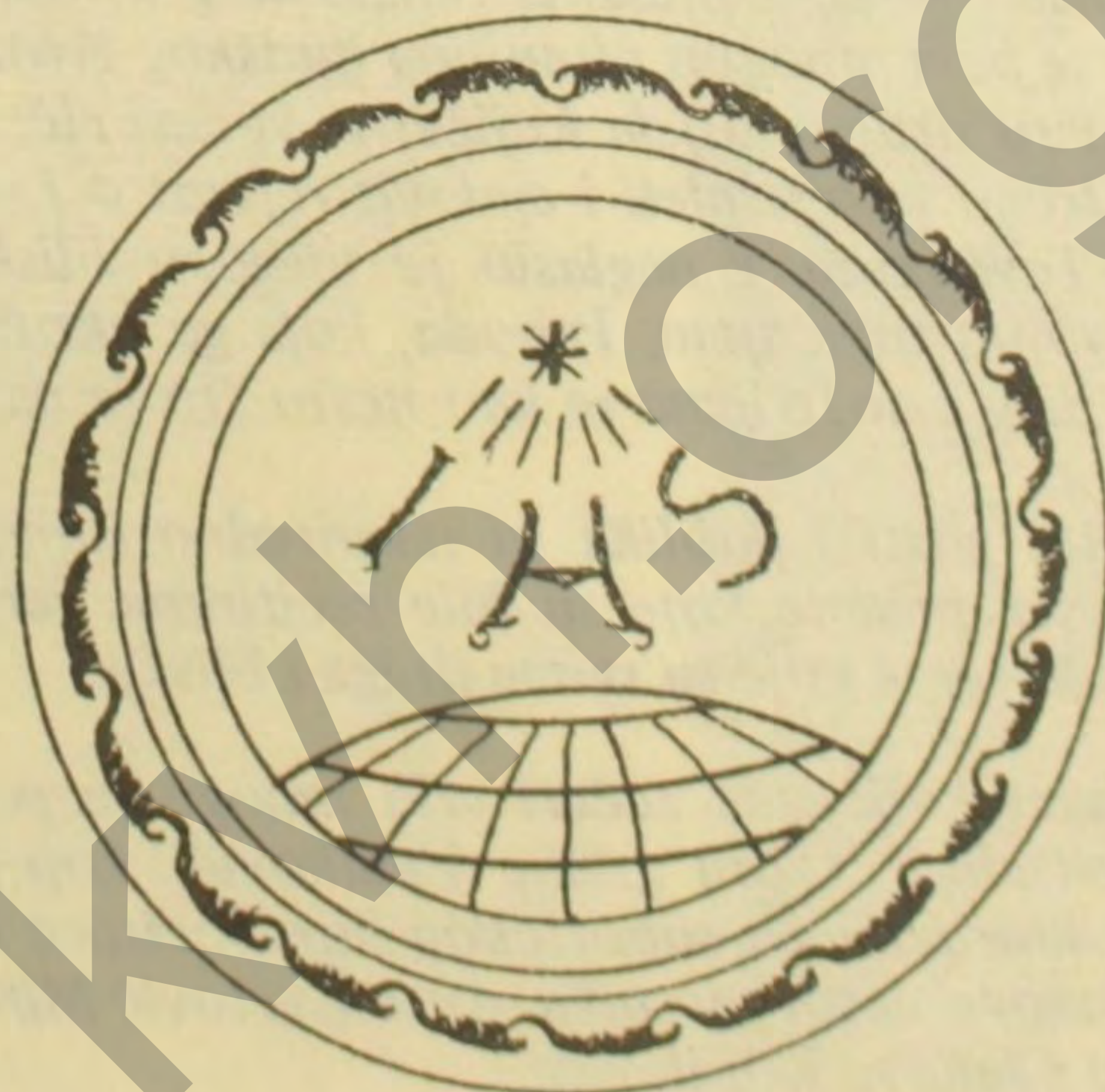
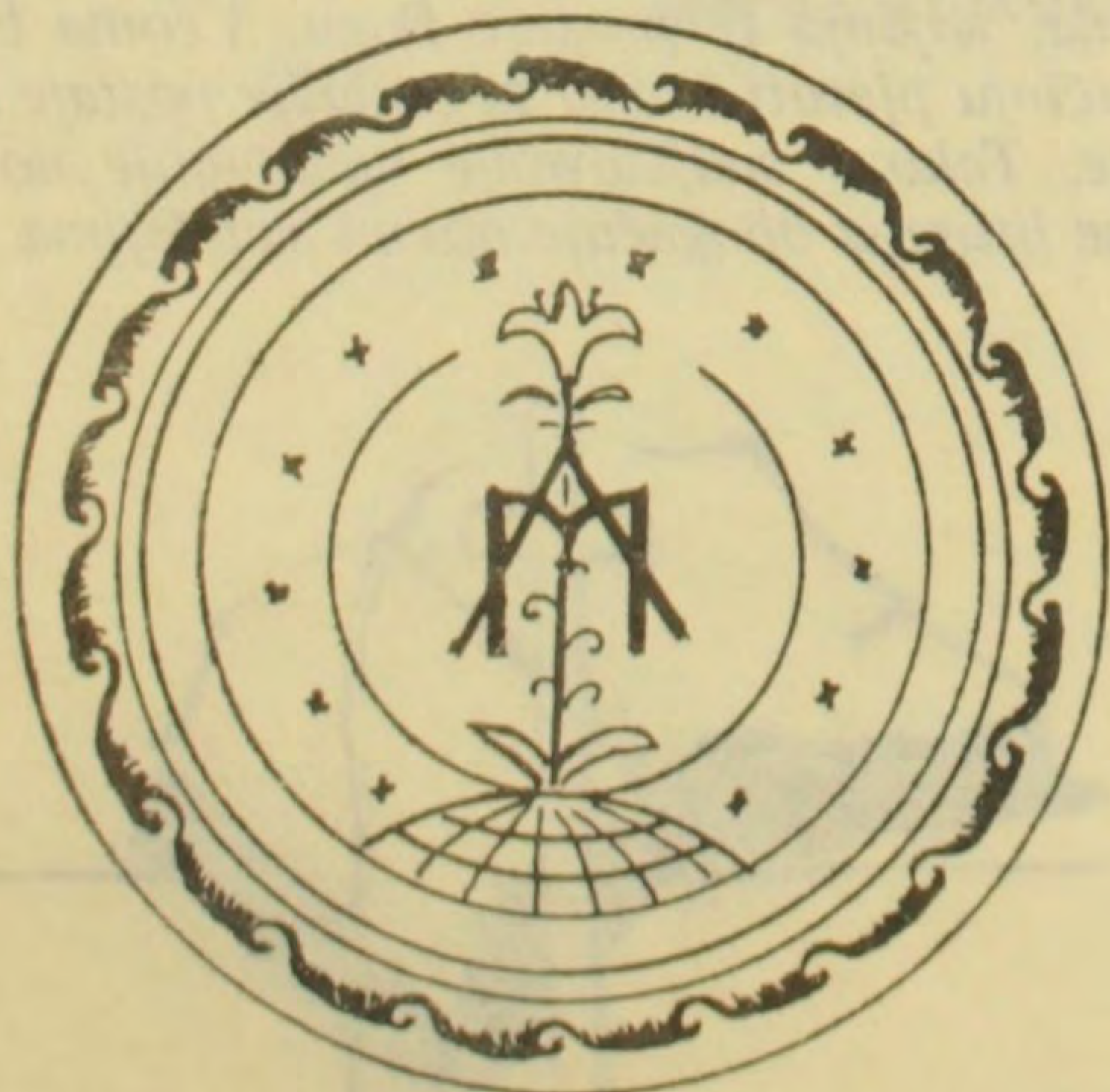

Prikazni dar: kruh od novog žita

Poslije sv. mise recitatori su pročitali drugi dio recitala o Dužijanci, a zatim je bila procesija zahvalnosti sa Presvetim oko katedrale. Sudjelovali su predstavnici okolnih župa, tj. bandaši i Bandašice, noseći svoje simbolične darove izrađene od slame, mladež u bunjevačkoj narodnoj nošnji i puk. Subotički bandaš i bandašica su nosili sliku od slame. grb sv. Terezije Avilske, zaštitnice katedrale u spomen 400. godišnjice njezine smrti. Đurđinski bandaš i bandašica su nosili od slame izrađenu sliku sv. Franje Asiškog u spomen 800. obljetnice njegovog rođenja. Te dvije krasne slike od slame izradile su Marija Ivandekić i Kata Rogić iz Đurđina. Svojom ljepotom i slikovitošću isticali su se i simboli, izrađeni od slame, koje su nosili bandaš i bandašica iz Žednika, Male Bosne i Bajmoka.

Ovu svečanu zahvalnu procesiju predvodio je o. biskup M. Zvekanović uz asistenciju svećenika.

Svečanost je uvećao svojim pjevanjem katedralni zbor „Albe Vidaković” pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić.

KNJIŽEVNA VEČER

Ove godine u okviru priredbe „Dani kruha i riječi” prvi put je organizirana književna večer, koja je posvećena našim živim predstavnicima književnosti i to u subotičkoj hrvatskoj književnosti kršćanskog nadahnuća.

Književna večer je imala dva dijela.

U prvom dijelu su bile naše pjesnikinje. Marija Dulić (1912), Kata Ivanković (1925), Tona Kujundžić (1914), Đula Milodanović (1938), Marga Stipić (1913), Matija Vojnić Purčar (1914–1982), Marija Vujković Lamić (1920–1980).

Mladići i djevojke su nastupali kao recitatori pjesama pojedinih pjesnikinja, a Marga Stipić je osobno pročitala svoje pjesme.

Ove naše pjesnikinje najvećim dijelom do sada nisu bile poznate našoj javnosti. Njihove pjesme su nastale kao duševna potreba da izraze svoja osjećanja i svoje doživljaje. U tim pjesmama, koje su nastale spontano bez težnje za dopadljivošću, krije se veliko bogatstvo duše našeg jednostavnog naroda, koji sve oko sebe prima i doživljava sa dubokim i snažnim osjećajima. U tim pjesmama ima iskrenosti, topline, jednostavnosti, razumijevanja i ljubavi. Te pjesme su različite po sadržaju, ali najčešći su religiozni motivi i ljubav prema svojim i svom zavičaju. Ljubav prema zemlji i salašima osvaja nas svojom toplinom i neposrednošću.

Ove naše pjesnikinje nemaju neko veće književno znanje, ali imaju pjesničku obdarenost i veliko bogatstvo unutrašnjih doživljaja. Većina od njih nije nastupila u javnosti i nisu objavljivale svoje pjesme, nego pisale su ih za sebe i svoju dušu. Te su pjesme nastale u povučenosti i skromnosti.

Drugi dio književne večeri bio je posvećen Ivanu Prčiću (1901) pjesniku iz Tavankuta povodom njegove 80. obljetnice rođenja. On je svojim neumornim i dugim radom ostavio duboke tragove u kulturnom životu svoga kraja, a 1981. god. je objavio u vlastitoj nakladi veliku zbirku pjesama „Zrnca biserja”. Tokom svog dugog književnog rada on je napisao mnogo pjesama religioznog i misaonog sadržaja, gdje se bavi mnogim pitanjima ljudskog života.

U okviru drugog dijela književne večeri vlč. Antun Gabrić je održao vrlo uspješni i cjelovit referat o I. Prčiću kao pjesniku Tavankuta i naglasio je njegovu blisku povezanost sa svojim zavičajem. Priroda, koja ga okružuje, dio je njegovog bića i doživljena je kao nešto što je najbliže i najdraže.

Prisutni gosti i publika su izvanredno toplo i radosno prihvatili sve pjesme koje su bile recitirane, jer su osjetili da obrađuju teme koje su svima drage i bliske.

Uspjehu književne večeri vrlo mnogo je pomogao nastup katedralnog zbora „Albe Vidaković” koji je otpjevao nekoliko kompozicija subotičkog kompozitora Milana Asića na tekstove naših pjesnika Ante Evetović Miroljuba, Ante Jakšića i Jakova Kopilovića.

Zborom su dirigirali Milan Asić i s. Mirjam Pandžić. Voditelj književne večeri bio je vlč. Lazar Ivan Krmpotić koji je dao kratke informacije o svim sudionicima i tako pomogao boljem razumijevanju pročitanih pjesama.

Svi prisutni otišli su bogatiji iz Paulinuma, jer su doživjeli kulturni događaj kakav se rijetko događa u našoj malo uspavanoj sredini i shvatili su da ova književna večer mora biti poticajna mladim generacijama da svoja srca otvore bogatstvu i ljepoti duhovne lirike i duhovne kulture i tako nastave naše narodne tradicije.

Uz brojne goste na književnoj večeri bio je i o. Biskup Matija Zvekanović, koji je na početku toplim i poticajnim riječima pozdravio sve sudionike uz lijepe želje za dalji uspjeh u njegovanju pjesništva.

Priređivanjem ove književne večeri u sklopu crkvene svečanosti želilo se istaći kako se u krilu Crkve uvijek razvijala bogata duhovna umjetnost i duhovna poezija.

Da bi se što više uočila povezanost Crkve i kulture i da se naglasi važnost duhovne umjetnosti i književnosti u životu Crkve, u osobnoj izgradnji vjernika, na početku književne večeri vlč. Lazar Ivan Krmpotić pročitao predavanje pod naslovom „Odnos Crkve i kulture”.

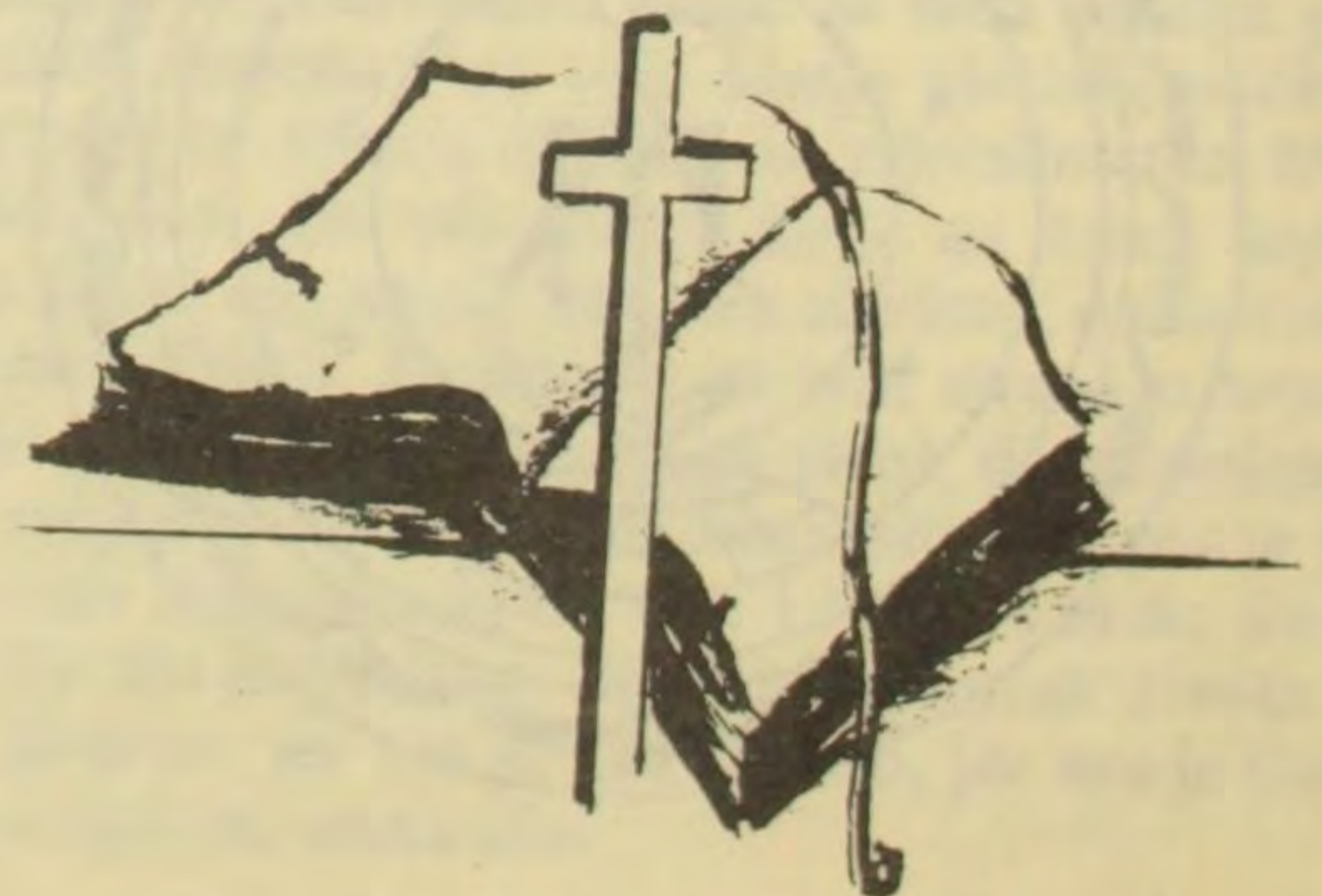
Bela Gabrić

ODNOS CRKVE I KULTURE

Sve se češće postavlja pitanje odnosa Crkve i kulture, osobito od kako je papa Ivan Pavao II preuzeo službu Petrova nasljednika i koji čini sve da bi se Crkva što više otvorila svijetu kulture. U tom smislu je poduzeo mnogo konkretnih koraka, osobito svojim značajnim govorima pred svijetom kulture, bilo pojedinih naroda ili na međunarodnom planu, a sva ta svoja nastojanja okrunio je time što je 20. svibnja 1982. godine osnovao u upravi Crkve posebno Papinsko vijeće za kulturu. Zato o toj tematici ozbiljni vjernici moraju razmišljati i poduzimati konkretne korake, kako bi bili katolici i na djelu, a ne samo na riječima.

Premda je Crkva rođena u okvirima židovske kulture ona je već svojim rođendanom – Duhovima, daleko prešla te granice i prihvatila grčko-rimsku kulturu, a kasnije i kulture ostalih naroda kojima je donijela evangeosku veselu vijest. Tako da se područje Crkve i kulture velikim svojim dijelom poklapaju. Crkva se od samih svojih početaka koristila svim onim pozitivnim što je u jednoj kulturi našla, nastojeći da sve plemenito još više oplemeni, a ono što je u određenoj kulturi manje vrijedno ili čak negativno da poboljša ili ispravi.

Od svojih početaka Crkva u svoju liturgiju unosi pokraj povijesnih i poučnih tekstova, na kojima bazira svoje navještanje, i pjesnički nadahnute tekstove (npr. psalme i hvalospjeve) da njima oplemeni svoj izražaj zahvalnosti, klanjanja, kajanja ili prošnje Bogu. Veoma brzo ti se tekstovi počinju pjevati i tako bogoslužje postaje bogatije i doživljajnije. Takovo sudjelovanje nadahnjuje nove talente i tako se liturgija obogaćuje novim sadržajima. U kasni-

jim stoljećima ta se pjesma prenosi i u obični (tzv. profani) život, tzv. „skazanja” iz kojih se je razvilo današnje kazalište. Već u prvim stoljećima rimska je liturgija uvela glazbu, što je bilo novo obogaćenje liturgije, a na gžazbenom polju otvorene su neslućene mogućnosti, osobito na orguljama, koje će svoju kulminaciju i zlatno doba, po mišljenju mnogih, nenadkriljivo doživjeti u doba velikih orguljskih majstora kao što su Bach, Bethowen, Telemann, Palestrina itd.

Već u katakombama nalazimo prve pokušaje da čovjek one prostore u kojima doživljava svoje susrete s Bogom ukrasi kistom, a kasnije i dlijetom. Iz toga nastojanja nastaju cijeli stilovi u graditeljstvu koji imaju izrazito religiozni karakter, kao npr. gotika. No, svi dosadani pravci i stilovi umjetnosti od romanike, gotike, renesanse, baroka, rokoko-a pa sve do najnovijih umjetničkih pravaca svi su oni našli široko otvorena vrata Crkve sa svim onim što je vrijedno, pozitivno i nadasve duhovno. Od žive i nadahnuće riječi, pjesme, glazbe, ukrašavanja prostora, odjernih predmeta, posuda i slika pa do vebnih umjetničkih zdanja, sve je to područje gdje je Crkva obilato koristila darove kultura pojedinih naroda sa kojima je došla u susret. Tako ona nastavlja svoje poslanje sve do naših dana, tako da će papa Ivan Pavao II poručiti biskupima jedne male afričke Crkve (nigerijske): „Navještajte Evanđelje poštujući kulturu svakog pojedinog naroda.” O ovoj djelatnosti i odnosu Crkve i kulture, II Vatikanški Sabor se ovako izražava.

„Između poruke spasenja i kulture postoje mnogostruke veze. Bog je objavljujući se svome narodu sve do punog očitovanja iu utjelovljenom Sinu, govorio na način koji je odgovarao kulturama različitih vremena. Isto tako je i Crkva, živeći tokom stoljeća u različitim prilikama, koristila tekovine različitih kultura, da bi svojim propovjedanjem pružila i izložila Kristovu poruku svim narodima, da bi je sitražila i dublje shvatila te izrazila u liturzijskom životu kao i u raznolikosti života zajednice vjernika” (GS 58). Tumačeći ova i slična mjesta u koncilskim dokumentima posljednji pape, a osobito Ivan Pavao II govore i ovoj vezi ovako: „Organska i konstruktivna veza između kršćanstva i kulture je čovjek u svojoj čovječnosti. Ova veza Evanđelja sa čovjekom je ustvari ono što stvara kulturu u njezinim temeljima” (Papin govor Katoličkom institutu u Parizu 2. VI. 1980). Ili na drugom mjestu učesnicima Talijanskog nacionalnog kongresa crkvenog gibanja za kulturu: „Sinteza između kulture i vjere nije samo zahtjev kulture, nego i vjere... Vjera koja ne postane kulturom je vjera koja nije potpuno prihvaćena, nije sasvim domišljena i nije vjerno shvaćena.” (16.1.1982). Kolika zadaća za čovjeka vjernika izbija iz ovih Papinih riječi? U veljači 1981. u Hiroshimi papa nastavlja ovu misao: „Sve postaje jasnije da je kulturni napredak najtješnje vezan uz stvaranje jednoga pravednijega i bratskijega svijeta.”

Možda je još veći utjecaj koje je Evanđelje na poseban način izvelo na razvitak naše evropske kulture. Zato Crkva na II Vat. koncilu definira svoj odnos prema razvoju kultura. „Crkva poslana svim narodima svih vremena i svih zemalja, nije navezana isključivo i nerazduživo ni za koju rasu ili narodnost, ni uz kakov posebni način života, ni uz kakav stari ili noviji običaj. Vjerna svojoj vlastitoj predaji i ujedno svijesna svoga univerzalnog poslanja može uspostaviti zajedništvo sa različitim oblicima kulture. Time služi obogaćenju i same Crkve i različitih kultura. Kristovo Evanđelje stalno obnavlja život i kulturu paloga čovjeka, a suzbija i uklanja zablude i zla koja proizlaze iz trajne prijetee zavodljivosti grijeha. Ono neprestano pročišćava i uzdiže moral naroda. Ono nadzemaljskim darovima iznutra oplođuje, učvršćuje, usavršava i u Kristu obnavlja vrline i talente svakoga naroda i svakoga doba. Crkva time što ispunja svoje poslanje unapređuje i doprinosi kulturi i civilizaciji, a svojim djelovanjem pa i liturzijskim, odgaja čovjeka za unutarnju slobodu.” (GS 58).

Samo jedan letimičan pogled dovoljno je da se vidi kako je Crkva ovu svoju zadaću u potpunosti izvršila. Koliki je utjecaj na literaturu izvršila Božja Riječ na svjetskom planu i na planu pojedinih naroda. Što bi ostalo od glazbenog opusa cjelovite svjetske kulture kada bi iz nje brisali sva ona djela koja su nikla bližom ili daljnjom inspiracijom Evanđelja i Crkve? Građevinarstvo bi ostalo siromašnije za cijele etape i stilove umjetnosti, kada bi se iz njega istisla misao i nadahnuće Evanđelja. Što bi evropska kultura bila bez Chatre-a, Ulma, Milana, Monserata, Krarowa, Carigrada i vječnoga Rima sa njihovim bisernim monumentima? Koliki bi muzeji ostali prazni ili poluprazni kada bi se iz njih povadila djela koje je nadahnula religiozna misao čovjekova?

Da, to je svijetla prošlost, ali nas više zanima sutra! Čujmo ponovno papu Ivana Pavla II. „U naše dane, Crkva, bez da bi se odrekla svoje tradicije, svjesna svoga univerzalnog poslanja, traži dijalog sa različitim oblicima kulture. Ona je zauzeta da otkrije kako da ujedini veličanstvenu baštinu ljudskoga duha, usprkos harmonije između kulture i vjere, što se žesto ne ostvaruje bez poteškoća, Crkva ne prestaje raditi na približavanju svih kultura, i svih ideoloških shvaćanja svih ljudi dobre volje.” Ali papa nije ostao samo na lijepoj izjavi danoj na susretu sa inteligencijom sveučilišta u Coimbri (Portugal – 15. VI. 1982. L’Os.Rom. od 16. VI. 1982.) nego je poduzeo i konkretne korake kako bi stvar dijaloga sa kulturom postala život. Zato izdaje 20. svibnja 1982. godine dokumenat kojim stavlja u život novo tijelo pri Apostolskoj Stolici koja ima provesti brigu, da se uspostavi dijalog sa svijetom kulture na svim nivoima. Nas posebno zanima ona točka u kojoj papa traži da spomenuto tijelo – Vijeće uspostavi kontakt sa pojedinim biskupskim konferencijama kako bi pomogli da dođe do dijaloga sa kulturom na nivoima svih naroda. Dakle, ovo je za katolike zapovijed. I zato želeći ispuniti ovu Papinu želju, želimo zapravo nastaviti životni tok i dijalog koji je u ovoj našoj maloj Grani uvijek bio živ.

Od vremena kada su nas franjevci doveli u ove krajeve sve do naših dana Crkva i kultura našega naroda su se upotpunjavale i uzajamno obogaćivale. Od vremena kada se je trebalo boriti za goli život i narodnu svijest preko osnivanja tiska, pučkih čitaonica i širenja školstva. Kada kasnije razvojem društva, neke od tih funkcija preuzimaju druge ustanove. Crkva nastavlja svoj dijalog sa kulturom, osobito onim njezinim dijelom koji je nastao pod njezinim utjecajem ili čak i u njezinu krilu. To danas zovemo kulturom, književnošću, glazbom, umjetnošću religiozne inspiracije ili nadahnuća. Tu nam je osobiti poticaj dao drugi Vatikanski koncil, koji je otvorio nove mogućnosti time što je dopustio da u liturzijski život mogu ući svi zdravi elementi narodnog bogoštovlja, kulturne baštine, dobrih običaja sa jedne strane, a uvođenje živog narodnog jezika kao vrelo novih nadahnuća sa druge strane. Crkva je pozvana da sve ove elemente zapazi i da im da mogućnosti da oni dođu do punog izražaja.

A današnje književno veče ili popodne pokazat će do koje je mjere Evanđelje nadahnulo ove naše pjesnike, da svoju zahvalnost i ljubav prema Bogu, Isusu Kristu, presvetoj Bogorodici, Majci Crkvi, prema našem klasju, „bilim salašima”, prema bratu čovjeku i prema ovoj pitomoj zemlji Bačkoj pretoče u stihove i daruju ih nama svima na pobudu. Iako smo ovom književnom večeri sabrali samo dio ovoga duhovnog blaga koje se je poput biserja taložilo u dušama tolike naše braće i sestara, Crkva time izražava svoju dužnost da sakupi sve duhovne plodove koji su narasli u njezinu krilu, ne samo da ih sačuva da se ne izgube, nego da ih kao dobra majka stavi na raspolaganje svoj svojoj djeci da bi i njoj i svima nama ovo bilo na duhovnu izgradnju i obostranu korist. Kad ne bi tako činila ne bi bila Majkom!

Hodočašće u Mariju Bistricu

U posljednju nedjelju mjeseca rujna, Bački Hrvati su ponovo hodočastili u Mariju Bistricu, nacionalno i najveće Marijansko svetište u hrvatskom narodu. Već u subotu 25. rujna, 11 autobusa sa 8 svećenika i 550 hodočasnika, u ranim jutarnjim satima krenuše put Zagreba. Usput smo u motelu „Marsonija“ zastali na doručak. Tu se susreću i prepoznaju hodočasnici sa svih strana ravne Bačke, radosni što se opet vide na zajedničkom hodočašću.

Vrijeme je prijatno, pa je vožnja novim autoputom brza i ugodna. U dogovoreno vrijeme stižemo u Novi Zagreb. Cilja nam je posjetiti novu crkvu sv. Križa. Tu se nedavno održalo završno slavlje Franjine godine, pa smo je vidjeli na fotografijama u našem katoličkom tisku. Sada je tu pred nama velika, potpuno moderna crkva. Zapravo je to pastoralni centar, jer osim super-moderne crkve, tu je kino dvorana sa 250 sjedišta, učionice za vjeronauk, kiosk za katolički tisak, sanitarija i stanovi za oo. franjevce, koji upravljaju ovim pastoralnim centrom. Blagovremeno smo najavljeni, pa nas o. gvardijan srdačno dočekuje i uvodi u filmsku dvoranu gdje nam prikazuje veoma uspjeti film o samoj gradnji crkve. Razgledamo samu crkvu iznutra, za sve nas pomalo neobičnu, a na odlasku otpjevali smo pjesmu „Do nebesa...”

NAPOMENA ČITAOCIMA

KNJIŽEVNI PRILOG „BAČKOG KLASJA“

U Subotici, u sjemeništu „Paulinum“, 15 kolovoza na blagdan Velike Gospe održana je književna večer.

Da bi svi čitaoci „Bačkog klasja“ upoznali našu bunjevačku, hrvatsku pučku književnost, objavljujemo jedan dio pjesama koji je tada pročitao.

Ovdje su dodane pjesme Ane Balažević, koja je bila spriječena da sudjeluje na književnoj večeri.

Ovaj književni prilog treba izvaditi i presaviti kao knjižicu i razrezati sa gornje strane iznad pjesama.

Vremena za zadržavanje nema mnogo, pa se žurno prebacujemo u Stari Zagreb, da već po ustaljenom običaju posjetimo zagrebačku stolnicu, da posjetimo grobove, koji se ne mimoilaze, kad se u Zagreb dolazi. Tu nas dočekuje kanonik dr. J. Klarić, koji nam je u podužem, ali lijepom tumačenju iznio historijat i znamenitosti ove starodrevne katedrale. Na pažnji i srdačnom dočeku zahvaljuje se toplim riječima g. Marko Vukov, đurđinski župnik.

Put za Bistricu preko Kašine je onesposobljen, pa moramo zaobilaznim putem preko D. Stubice. To je bio razlog kraćeg kašnjenja, ali smo zadovoljni jer smo prošli kroz Gupčev kraj i rodno mjesto Marije Gupca, čije ime nosi i škola u Tavankutu. U Bistrici nas dočekuje naš stari poznanik i prijatelj Bačkih Hrvata, župnik Lovro Cindori. Već kod prvog susreta i pozdrava, čestitamo mu odlikovanje i naslov „monsinjora“. Nakon smještaja po kućama skupljamo se pred bazilikom i u svečanoj procesiji ulazimo u crkvu pjevajući već svima poznate i drage marijanske pjesme: „Majko Božja bistrička, moli se za nas. Mi smo tvoji putnici, blagoslovi nas!“

Župnik Lovro Cindori pozdravlja drage Gospine hodočasnike, moli propisanu hodočasničku molitvu i najavljuje program za ovo veče. Prvo je križni put. Ova lijepa pobožnost treba da nas pripremi za sakrament pomirenja. Bistrički križni put upravo kao da je stvoren za to. Vijugavim stazama penjemo se podnožjem brda od postaje do postaje i zajednički razmatramo otajstvo Kristove muke i smrti. Milosni plodovi ove pobožnosti kao melem padaju na grijehom ranjena srca. Dok svršismo križni put, već je mrak. Ulazimo u Baziliku da obavimo sv. ispovijed. Veoma praktična prostorija za ispovijedanje omogućava brzo ispovijedanje.

Slijedi vrhunac hodočasničkog slavlja, svečana koncelebrirana sveta Misa koju predvodi monoštorački župnik g. Ivo Vizentaner. Dok se zvuci i glasovi prekrasnih marijanskih pjesama dižu prema svodovima bazilike, otvaraju se i srca Marijinih štovatelja, da joj iznesu hvalu, iskažu slavu, ali i zamole pomoć i utjehu. Propovijeda g. Andrija Kopilović. Propovijed je nadahnuta sadašnjim trenutkom našeg vjerskog i nacionalnog života. Samo pomoć Božja i zagovor Majke Božje ulijevaju nam nadu i u beznađu. Skoro svi hodočasnici pristupaju sv. pričesti, da se u ovom trenutku Misnog slavlja sjedine sa svojim Kristom.

Kasno je, ali nam se ne ide. Na srdačnom gostoprimstvu župniku Lovri zahvaljuje se g. Antun Gabrić. Ljubav i briga kojom dočekuje i ispraća bačke hodočasnike upravo je zadivljujuća. Preporučamo se i za slijedeće godine. I župnik se dirljivim riječima zahvaljuje hodočascima, sve nas preporuča zagovoru Majke Božje Bistričke, po primjeru uzor—hodočasnika našega zemljaka Andrije Palkovića.

I na kraju, himna zahvalnosti Bogu i Mariji, „Lijepa naša“, koju svi složno, glasno i od srca pjevamo. Dok neki hodočasnici ostadoše pred čudesnim Gospinim likom, većina ih odoše na počinak, jer zbog puta u Đakovo morat ćemo rano ustati i još za mraka krenuti na put.

ŠIROM BAČKE

NEDJELJA ZAHVALNOSTI U BAČU

10. listopada je ove godine osvanuo u Baču kao veliki blagdan. Po ulicama stare narodne nošnje. One govore o narodnom šarenilu ove župe. Bački Hrvati, Mađari i Slovaci, svi su u svojim nošnjama. Svako čuva svoju nošnju kao znak svoje prisutnosti, kulture i bogatstva onog duhovnog, ali i materijalnog. Zaslugom bačke katoličke omladine Nedjelja zahvalnosti se prvi put slavila 1978. godine. Sjaj ove prve proslave nije potamnio ni ove godine, kad se taj blagdan već po peti put slavi u organizaciji upravitelja župe Stjepana Beretića.

Ima ovaj blagdan svoj vanjski sjaj. Ali ima i svoju duhovnu, religioznu dubinu. 9. listopada navečer se okupiše bački studenti, srednjoškolci i školska omladina. Imali su zajedničku ispovijed. Susretoše se tako s Gospodinom, koji oprašta i koji obnavlja mladost našu. Tako se bačka omladina obnovljena u svetoj Ispovijedi pripravila za Nedjelju zahvalnosti.

Ove je godine slavlje predvodio kotarski dekan, mg. Lazar Ivan Krmpotić iz Bačke Palanke. O. Leopold Ivanković je cijelo vrijeme bio vjernicima na raspolaganje za sv. Ispovijed. Malo je župa u Subotičkoj biskupiji gdje se u jednom župnom slavlju može vidjeti toliko šarenilo nošnji kao u Baču. Druga nedjelja mjeseca listopada u Baču biva svake godine raskošnija i ljepša. Netko reče, kako u toj proslavi

nedostaje duhovnosti. I, glede sjaja nošnji i mladosti, bilo bi to istina.

Međutim, koliko ljubavi i strpljivosti treba imati da se bačke nošnje pripreve i obuku? Koliko ljubavi i volje treba da se u njima izdrži nekoliko sati? Nisu li se mladići i djevojke ispovijedili? Nije li to sve učinjeno samo zato da svečano reknemo Bogu hvala za sve darove njegove darežljivosti? A mladi su došli svečano u nošnjama. Neka se vidi, da se ne stide očinske baštine. A ta je baština i u ljubavi prema svome rodu, i u ljubavi prema Bogu i Crkvi svoga krštenja. I kad se Bogu govori „Havla“, smije se to reći i u zanosu narodne radosti i u blagdanskome raspoloženju, koje ne ide bez „vanjskoga sjaja“.

Ljepotu crkve uznijeli su i bogato urešeni i izvezeni peškiri i ćilimi i cvijeće. I u tom ukrasu je došlo do izražaja kultura, ljubav i marljivost, kako vjernika, tako i onih koji su crkvu ukrali. Dugo nam crkva nije bila tako lijepa, tako topla i tako raspjevana. To Bačlijama priznaju i gosti kojih je svake godine sve više. To je zanjelo i našega dekana da potakne Bačlijane na još veću vjernost Gospodinu, na ustrajno zahvaljivanje, prema narodnim nošnjama, prema vjeri otaca, prema Crkvi u kojoj su rođeni i prepoređeni na novi život. Sadržajnost nedjelje zahvalnosti pokrenula je i susjednu slovačku župu u Selenči, gdje se u posljednje vrijeme također svečano proslavlja. U Baču se još govori o lijepo ukrasenoj crkvi, o divnom pjevanju, a zanosno otpjevanom psalmu, o kvalitetnim čitačima, o raskošnoj prikaznoj procesiji, o velikom broju svetih Pričesti.

O. VLADIMIR PRIBANIĆ U BAČKOM DEKANATU

U nedjelju, 14. studenog, na blagdan sv. Nikole Tavelića boravio je u Baču isusovac, o. Vladimir Pribanić. U pola 11 predvodio je svečano euharistijsko slavlje u bačkoj župnoj crkvi. Govorio je o svetom Nikoli. Zaokupio je pozornost bačkih vjernika za Apostolat molitve. Uz govor o molitvi i dnevnom prikazanju, o. Pribanić je istakao primjer Petra Barbarića, kao uzor dnevne molitve, žrtve i ustrajnog vršenja svakidašnjih dužnosti. Dugo će nam ostati u sjećanju njegov poticaj na molitvu za duhovna zvanja. Bački će se vjernici, kojima se o. Pribanić obratio u 9 sati u crkvi Uznesenja Marijinog, kao i u crkvi sv. Pavla u pola 11 lako uključiti u Apostolat molitve, budući da su svi mogli dobiti sličice s dnevnom prikazanjem kao i s molitvom za duhovna zvanja. A Gospodin koji je u nama započeo još jedno dobro djelo po riječima o. Vladimira, neka ga u nama i završi.

Istoga dana u 7 sati ujutro o. V. Pribanić je govorio o Apostolatu molitve vjernicima župe Selenča. A u večer u 18 sati u okviru svečane Mise veoma živom riječju obratio se je vjernicima župe Bačka Palanka potičući ih da se dnevno prikazuju na nakanu Crkve i sv. Oca.

STJEPAN Beretić

TRODNEVNICA U ČAST SV. NIKOLE TAVELIĆA U ŽUPI SV. JURJA U SUBOTICI

I ove godine je održana trodnevna pobožnost u čast sv. Nikole Tavelića u župi sv. Jurja. Propovjednici su u svojim nagovorima lijepo ocrtaali redovnički i mučenički lik ovog Božjeg ugodnika i pozvali vjernike na ustrajnost u vjeri. Nastojmo da ova pobožnost i štovanje sv. Nikole Tavelića našu duboku korijen u ovoj župi i u našem gradu.

OBNOVLJEN TORANJ ŽUPNE CRKVE SV. JURJA U SUBOTICI

Toranj župne crkve sv. Jurja u Subotici je temeljito obnovljen sa izmjenom otruhih greda. 1925. godine veliko nevrijeme—oluja zahvatila je naš grad i tada je srušen toranj na ovoj crkvi. Toranj je ponovno postavljen sudjelovanjem gradske uprave i 26. kolovoza 1928. godine je postavljen križ na obnovljeni toranj. To isto se dogodilo ove godine kada je 25. kolovoza križ uzvučen i postavljen na obnovljeni toranj. Radove je izvodio Bognár József, tesarski majstor iz Subotice. Neogotičko zdanje crkve kao građevine sa vitkim i sada lijepo obnovljenim tornjem ukras je našeg grada i svraća pozornost prolaznika. Toranj je obnovljen ponajviše darovima vjernika župe. Svima srdačna hvala.

Župnik

DANI SV. TEREZIJE

U SUBOTIČKOJ KATEDRALI 10-17. X. 1982.

Subotička stolnica je, koliko je nama poznato, jedina katedrala posvećena sv. Tereziji Avilskoj. Kako je ova godina 400. obljetnica smrti te velike žene, redovnice, mističarke i crkvene naučiteljice, Subotičani su na poseban način željeli proslaviti svoju zaštitnicu. Cijela godina je bila u znaku poruke sv. Velike Terezije. Niz vjerskih manifestacija bio je obilježen znakom duhovnosti te velike svete.

Završetak Terezijanske godine je zamišljen kao svojevrsna duhovna obnova kroz osam dana oko njenog blagdana od 10. do 17. X. ove godine. Svaki dan se događalo vjerski okupljanje sa posebnom temom i porukom dana.

10. listopada je bila nedjelja. Poslije podne u 17 sati je u katedrali o. biskup Matija Zvekanović otvorio završne svečanosti Terezijine godine. To je bila svojevrsna služba riječi uz duhovni koncert koji je izvodio katedralni zbor „Albe Vidaković“, Tema dana je Terezijina rečenica „Aut pati, aut mori“ – ili. „Trpjeti ili umrijeti“. Cijeli program je bio u znaku križa koji je duboko usađen u teologiju i život Terezije iz Avile. Na spomen ovog jubileja u katedrali je u svetištu postavljen impozantni veliki križ, dostojan za ovo mjesto, a blagoslovio ga je biskup u sklopu ovoga programa. Duhovnu meditaciju uz glazbene točke je vodio svećenik Andrija Kopilović. Križ će ostati u katedrali kao trajni spomen ovog jubileja.

Novi spomen križ u katedrali - bazilici
u čast 400. obljetnice sv. Terezije Avilske

Koliko više napredujete u ljubavi prema bližnjemu, toliko će porasti u vama i ljubav prema Bogu.

Sv. Terezija Avilska

11. X. u 16 sati svečano je posvećena nova crkva u Aleksandrovu u Subotici na čast Mariji, Majci Crkve. Ta crkva je „najmlađa Terezijina kći“ na teritoriji nekadašnje ogromne župe sv. Terezije u Subotici. Ovo je bilo najmasovnije okupljanje u tim danima. Veliki dio mnoštva nije stalo u crkvu.

12. listopada u katedrali je bio dan pokore. U životu sv. Terezije veliku ulogu ima duh odricanja i pokore. To je prilika da razmišljamo o toj duhovnoj stvarnosti čovjeka pred Bogom. Subotičani su se ispoviješću mogli pripremiti za blagdan svoje Zaštitnice. Slavlje su vodili o. Stantić, provincijal karmelićana i msgr Huzsvár Lászlo iz Novog Sada.

13. X bio je posvećen klanjanju pred Presvetim. U kontemplativnim redovima ona zauzima prvo mjesto. Radi toga smo u molitvi uz Terezijine tekstove proveli jedan sat. Razmatranja su vodili oci karmelićani iz Sombora.

14. listopada je godišnjica posvete katedrale. To je dan kada posebno mislimo na svetost Božjega doma, na svetost crkve. Organizatori su željeli skrenuti pažnju na duboku istinu da smo mi ljudi živa Božja građevina - hram Najosnovnija Crkva u malom je kršćanska obitelj. Radi toga je ovaj dan bio posvećen obitelji kao Crkvi. Homilije su imali svećenici Marko Forgić i Nagy József.

15. X. je svetkovina sv. Terezije i taj dan je bio posebno znakovit. Poslije podne bio je upriličen susret redovnica. U 17 sati u katedrali skupili su se stari i bolesni. Oni su Crkva – Kristovo tijelo koje pati. Skupili su se da na svečanoj koncelebraciji prime utjehu koju od početka Krist dijeli bolesnicima – da prime sakrament bolesničke pomasti. Na naboranim licima bolesnika i starih zasjala je radost što su svi u crkvi s njima i Kristom koji u njima pati. Bolesničku pomast je primilo skoro 200 osoba. Za vrijeme liturgije tekstove sv. Terezije su govorili o. Ladislav, karmelićanin i g. Szungyi László. Oni su održali homilije. Na kraju mise starima i bolesnima je uz prijateljsku riječ podijeljen i kruh kao znak ljubavi (agape) kršćanske zajednice. Već je bila noć kada su ljubavlju i brigom mladih naši stari bili ponešeni kući.

16. listopada, u subotu bio je dan za mlade. Okupili su se u katedrali i u kapeli sjemeništa na razmišljanje o pozivu i molitvi. Mladi su na svoj način slavili misu sa biskupom. Bilo ih je oko 200. Program su vodili o. Alojzije, karmelićanin, jedna sestra karmelićanka i vlč. Pósa László.

17. X. u nedjelju navečer bio je završetak. U katedrali su se okupili delegati iz mnogih župa u biskupiji. Bilo je oko 30 svećenika. Svečana biskupska misa u čast sv. Terezije bila je završetak Terezijinih dana. Tema dana je bila „Poruka Terezije Avilske današnjem čovjeku” što je biskup izrekao u homiliji. Svečanim Te Deum-om i papinom himnom završena je ova vjerska manifestacija. Dani Terezije Avilske su ostavili trag u dušama Subotičana. Tako velika svetica postala nam je bliža, poznatija i draža.

A.K.

POSVETA NOVE CRKVE

u Subotici – u Aleksandrovo
u čast Marije, Majke Crkve

Subotički vjernici su u duhovnom smislu vrlo bogato i smišljeno proslavili 400. obljetnice smrti sv. Terezije Avilske, koja je zaštitnica katedrale.

Od nedjelje do nedjelje, od 10. do 17. listopada 1982. god. odvijao se bogat program duhovne obnove pod imenom „Terezijini dani”.

U okviru tog duhovnog programa bila je posveta nove crkve u subotičkom predgrađu Aleksandrovo. Posveta nove crkve u čast Marije Majke Crkve bila je 11. X. upravo na 20. obljetnicu otvaranja II. vatikanskog sabora.

Obred posvete je obavljen po novom Rimskom pontifikalu (obredniku) za posvete crkve i oltara. Obred je vodio subotički biskup Matija Zvekanović uz sudjelovanje oko 40 svećenika, među kojima se nalazio i mons. J. Grieser, veliki dobročinitelj ove crkve kao i drugih crkvenih ustanova u našoj domovini. Također je bio velik broj časnih sestara svih redovničkih zajednica. Bili su prisutni predstavnici Pravoslavne crkve, predstavnici mjesnih vlasti i građevinskog preduzeća „Polet”, koje je izvelo sve radove. Uz sve njih bilo je prisutno veliko mnoštvo vjernog puka, ali sve nije mogla primiti crkva u svoje okrilje, tako da su mnogi ostali van i preko ozvučenja su pratili obred posvete.

Glavni projektant crkve ing. Bolto Dulić nije bio prisutan, jer nije dočekao posvećenje svog posljednjeg djela. Umro je 23. IX. 1982. godine.

Slavlje posvećenja je počelo pred crkvom u 16 sati. Na vratima crkve voditelj gradnje ing. Miloš Okanović je predao biskupu dnevnik gradnje, gdje su navedeni svi podaci o izgradnji i imena svih radnika koji su sudjelovali u radovima. Zatim je uz želje da ovaj objekat sretno služi čemu j je namijenjen, ing. M. Okanović predao biskupu ključeve crkve.

Poslije toga je svečani ulaz u crkvu. Prvo križ, a iza nje ga biskup sa svećenstvom i tako redom koliko je mogla crkva primiti.

Dok je bio svečan ulaz pjevači su pjevali psalam „Obrađovah se kad mi rekoše: Hajdemo u dom Gospodnji!”.

Kad je završio obred ulaza, biskup je blagoslovio vodu da njome poskropi narod kao živu Crkvu, a onda zidove i oltar. Biskup se obratio puku. „Draga braćo! Svečano slavimo posvetu ovog doma, pomolimo se ponizno Gospodinu Bogu našem da blagoslovi ovu vodu: Njome ćemo se poskropiti u znak pokore i spomen krštenja. Njome ćemo oprati stijene i oltar ove crkve. Pomogao nas Gospodin

svojom milošću da budemo poslušni Duhu koga smo primili, te vjerni ostanemo u njegovoj Crkvi”.

Poslije škropljenja blagoslovljenom vodom biskup moli „Bog, Otac, što čini milosrdna djela, neka bude prisutan u ovom domu molitve. Mi smo hram u kojem On stanuje. Neke nas milošću Duga Svetoga čisti.” Svi odgovaraju: Amen.

Da bi se što više naglasilo značenje crkve kao mjesta za prinošenje trajne žrtve Bogu, čitav obred posvećenja obavljen je pod sv. misom.

Na početku Službe riječi bio je svečan trenutak koji krije u sebi puninu znakovitosti i slikovitosti. Biskup stojeći primi knjigu Lekcionar, digne ga visoko da ga pokaže puku i govori.

„Neka u ovoj dvorani uvijek odjekuje Božja riječ. Nek Nek vam otvara otajstvo Kristovo i u Crkvi ostvaruje vaše spasenje.“ Svi odgovaraju Amen.

Poslije tih riječi biskup redaje Lekcionar čitaču, koji obavlja prvo čitanje u novoj crkvi.

Poslije evanđelja u homiliji biskup je, pored ostalog, rekao vjernicima. „Ova nova crkva posvećena je Mariji, Majci Crkve. Da bi Presveta Djevica kao Majka Crkve što snažnije bila prisutna na ovom tlu u sjeveroistočnom kutu naše zemlje s miješanim življem, u gradnji ove crkve ostvarena je još jedna lijepa zamisao. u temelje crkve stavljen je po kamen iz Lurda i Fatime na uspomenu euharistijskog kongresa, a 12 križeva je načinjeno od kamena iz svih poznatih Marijanskih svetišta širom naše domovine. Zastupljena su svetišta: Marija Bistrica, Trsat, Solin, Sinj, Vepric, Škrpjel, Olovo, Letnica, Brezje, Tekije, Aljmaš i Doroslavo. Postolje oltara sastoji se od 12 brušenih kamena iz Zapadne Hercegovine, a menza oltara je iz Istočne Hercegovine.“

Biskup se zahvalio svim dobročiniteljima i graditeljima i svima koji su na bilo koji način pomogli u izgradnji ove crkve.

Poslije litanija sviju svetih i poslije molitve bilo je pohranjivanje moći mučenika pod oltar.

Onda je slijedio obred pomazanja oltara i križeva iz 12 Marijinih svetišta. Pomazanje je bilo krizmenim uljem.

Za vrijeme tog obreda biskup moli.

„Neka Gospodin svojom silom posveti oltar i dom, koje mi ovom svojom službom pomazujemo da bude vidljivi znak otajstva Krista i Crkve.“

Nakon pomazanja oltara i crkve bilo je kađenje tamjanom. Žar u posudi bio je stavljen na oltar i biskup stavi tamjan i govori

Nek se vine naša molitva, Gospodine, kao kad pred lice Tvoje. Kao što se ovaj dom ispunja ugodnim mirisom, tako i Tvoja Crkva nek odaje miomiris Kristov.“

Zatim je biskup stavio tamjan u kadionicu. Slijedi kađenje biskupa, svećenstva i naroda koji je živa Crkva.

Biskup pomazuje oltar krizmenim uljem

Nakon kađenja biskup predaje đakonu zapaljenu svijeću i govori

„Svjetlo Kristovo neka svijetli u Crkvi da svi narodi dosegnu puninu istine.“ Đakon pali sve svijeće na oltaru zatim se zapale sve svijeće u crkvi. Dok se pale svijeće, pjeva se antifona „Dođe svjetlost tvoja, Jeruzaleme.“

Slijedi prikazanje. Oltaru prilazi prikazna procesija sa svojim darovima. U prikaznoj procesiji su predstavnici svih staleža i dobi. Među njima je bila i starica koja je već oko 40 godina vjerno služila u staroj crkvi župe, zatim načelnik Pastoralnog vijeća majke, očevi, mladi i djeca, a svi sa svojim darovima.

‘Neka se u ovoj crkvi uvijek čuje riječ Božja’

Pohranjivanje moći sv.mučenika pod oltar

Poslije prikazanja biskup pjeva svečano **predslovlje** koje je sastavni dio obreda posvete crkve.

Od ostalih dijelova sv. mise želimo spomenuti zajedničku pričest puka koja je bila prvi put u novoj crkvi. Velik dio prisutnih vjernika pristupio je sv. pričesti i neka tako bude dalje što češće sa blagoslovom Božjim.

Ovaj obred posvete crkve bogat je svojom slikovitošću i znakovitošću da se pokaže povezanost naroda Božjega i doma Gospodnjeg tako da je to bogat i lijep liturgijski događaj. Uz to treba pohvaliti sveukupnu organizaciju, a za to su zaslužni dosadašnji upravitelj župe vlč. Andrija Kopilović, časne sestre i članovi Pastoralnog vijeća. U obred su svi bili uključeni pjevači, čitači, djeca i puk. To je bio velik i snažan doživljaj za vjernike čitave župe i za vjernike cijelog grada i okolice. Puk nije bio samo promatrač, nego aktivni sudionik.

Na kraju službenog obreda posvete pročitana je dekret kojim je subotički biskup dosadašnjeg upravitelja župe sv. Aleksandra mučenika, vlč. Andriju Kopilovića imenuje župnikom župe Marije, Majke Crkve sa svim povlasticama i obavezama koje iz toga slijede.

U svojoj zahvalnoj riječi vlč. Andrija Kopilović je istaknuo da najveća zasluga za gradnju i dovršenje ove crkve pripada mjesnom biskupu Matiji Zvekanoviću koji je u svojoj revnosti više dolazio na gradilište, nego on kao mjesni župnik.

Na kraju možemo samo poželjeti da nova crkva bude stjecište vjernika, koji će u njoj naći duševnu hranu i osjetiti prisutnost Božju i Majke Marije, naše zaštitnice.

Al-Be

Adresa nove crkve u Aleksandrovu:

**Rkt. župni ured, Marije Majke Crkve
24000 SUBOTICA
Starine Novaka bb**

FRANJINA GODINA U SONTI

U nedjelju 3. listopada svečano je u Sonti proslavljena Franjina godina. Misno slavlje predvodio je o. Ivan Keravin, prior karmelićana u Somboru, uz sudjelovanje osam svećenika, te pripadnika ženskog franjevačkog Trećeg reda svetog Franje Asiškog i vjernika. Propovijedao o. Miljenko Holzleitner, gvardijan franjevaca u Subotici. Na kraju mise blagoslovljen je novi spomen-barjak, rad članica franjevačkog Trećeg reda, izrađen od domaće vune. U proslavi je sudjelovalo mnoštvo školske djece u bogatoj mjesnoj narodnoj nošnji. Za vrijeme mise pjevao je puk pod ravnanjem orguljaša Stipe Poturice. U proslavi sudjelovanje su i brojne redovnice Marijinih sestara koje rade u Apatinu u domu starih i vjernici iz Sombora. Inicijatori i voditelji slavlja bili su o. Andrija Matić, franjevac iz Subotice, i karmelićanin o. Mato Miloš. Članice Trećeg reda pripremile su za goste večeru u župnom dvoru.

U Sonti od davnine postoji ženski franjevački red svetog Franje Asiškog. One se brinu za župnu crkvu, pomažu sjemenište, misije, Karitas, promicatelji su katoličkog tiska, a vrše i brojna druga dobrotvorna djela. Za ovo slavlje bila je duhovna priprava koju su vodili Antun Miloš, Josip Miloš i Ivan Vizentaner

Glas Koncila, br. 19/1982.

MAĐARSKI KATOLIČKI VJERNICI PROSLAVILI ZAVRŠETAK FRANJINE GODINE

Na spomendan sv. Ivana Kapistranskog 23. listopada 1982. godine u malom gradiću na obali Dunava u Iloku, u crkvi u kojoj je prije pol milenija umro sv. Ivan Kapistranski nakon sretno završene bitke kod Beograda, sabralo se veliko mnoštvo vjernika mađarske nacionalnosti, njih oko 2.300, uglavnom iz Bačke, na proslavu završetka proslava 800. obljetnica rođenja sv. Franje Asiškog. Bogoslužje je predvodio đakovački kanonik Gejza Varga, a sabrano vjerničko mnoštvo pozdravio je i đakovački biskup Ćiril Kos. Istoga dana na proslavi sv. Ivana Kapistranskog našli su se okupljeni svi franjevački provincijali naše Domovine, jer su u Iloku imali svoj sastanak. Poslije Iloka hodočasnici su posjetili Vukovar, gdje su imali jednosatni poklon Euharistiji, a zatim oblačenje i zavjetovanje novih trećoredaca ili kako se danas kaže članova Franjevačkog Svjetovnog Reda. Hodočašće je završilo u novoj franjevačkoj i župnoj crkvi u Borovu, gdje im je omladinska grupa „Pax“ priredila koncert duhovnih skladbi.

50 GODINA OD PRVIH ZAVJETA S. JANJE-MEHTILDIS KUJUNDŽIĆ

U kućnoj kapeli sestara Naše Gospe u Subotici 25. studenog ove godine u krugu sestara ove zajednice proslavila je 50 godina od svojih prvih zavjeta s. Janja Mehtildis Kujundžić, redovnica klauzurnog reda sestara Magdalenki koja poslije rata živi u svojoj obiteljskoj kući zajedno sa svojom rođenom sestrom. Sv. Misu je služio odgovorni urednik „Bačkog klasja“ Lazar Ivan Krmpotić. Pod Misom je održao homiliju o značenju kontemplativnog života za život Crkve i čovječanstva. Govornik je ustvrdio da jedna kontemplativna redovnica, koja se u potpunosti predala Bogu i tako postala potpuno raspoloživo oruđe u Božjim rukama, može utjecati na život Crkve i svijeta više nego li ljudi na visokim položajima. Budući da je ona svu svoju volju predala Bogu, zato i Bog „sluša i uslišava“ njezine molbe i želje, jer u njezinu srcu druge vatre nema.

S. Janja Mehtildis Kujundžić prije više od pedeset godina ušla u jednu zajednicu „Reda sv. Marije Magdalene od pokore“ u Studencima kod Poljčana u mariborskoj biskupiji. Ovaj red poznat kod nas pod imenom Magdalenke je veoma star. Prvi samostan se spominje 1159. u Renu, a 24. X. 1232. godine papa Grgur IX je odobrio ovaj red i dao mu je za temelj pravilo sv. Augustina. Red je cvao kroz cijeli Srednji vijek u Francuskoj, Njemačkoj i Italiji. Kao osnovnu nakanu je imao osobno posvećenje članova i zadovoljštinu za grijeh palih žena. Red je bio zatvorenog kontemplativnog tipa. Pred drugi svjetski rat postojale su još samo dvije zajednice ovoga Reda na cijelom svijetu, nisu se naime mogle obnoviti nakon reformi cara Josipa II. Od 1882. godine su se nastanile u Studenicama i živjele jednim punim redovničkim životom. U šematizmu katoličke Crkve iz 1939. godine vidimo da su imale 33 sestre. Za vrijeme II svjetskog rata Hitler ih je prognao iz Slovenije i one su našle utočište u zagrebačkoj nadbiskupiji u Slavonskoj Orahovici, gdje ih je smjestio u jedan napušteni dvorac tadanji nadbiskup zagrebački i ovdje su ostale sve do 1949. godine. Poslije te godine zajednica se nije mogla vratiti u svoj samostan, jer bio u ratu porušen i tako se je zajednica polako rasula. Bilo je nekoliko pokušaja obnovi, ali bez uspjeha. Još nekolicina sestara žive rasuto po Sloveniji najvećim dijelom, a jedna je otišla u misije i tamo djeluje kao katehista.

Čudni su Božji putovi. Bog gradi i razgrađuje svjetove da bi gradio svoje kraljevstvo, Sebi na slavu, a nama na korist.

IN MEMORIAM

Ing. BOLTO DULIĆ
kao graditelj crkava i crkvenih objekata

Ing. Bolto Dulić se rodio 1905. godine u uglednoj hrvatskoj bunjevačkoj seljačkoj obitelji na salašu u Đurđinu. Gimnaziju je završio u Subotici. Arhitektonski fakultet je završio u Zagrebu.

Umro je 23. IX. 1982. u Subotici. Sahranjen je u subotičkom Bajskom groblju u obiteljsku grobnicu. Sprovod je vodio o. biskup Matija Zvekanović uz asistenciju svećenika, a prisutni su bili brojni rođaci i prijatelji. Na taj način je data počast ovom našem zaslužnom čovjeku i stručnjaku.

Ovom zgodom nećemo govoriti o radu i zaslugama koliko je pokojni ing. B. Dulić pomogao i arhitektonskom i građevinarskom razvitku Subotice, jer je bio član raznih urbanističkih ustanova.

Također nećemo govoriti o zaslugama pokojnog ing. B. Dulića kao odgojitelja mladih generacija stručnjaka, jer je bio profesor Srednje tehničke škole i Više tehničke škole u Subotici.

Sada ćemo kratko navesti što je učinio kao graditelj crkava i crkvenih objekata.

Prije 50 godina je planirao izgradnju samostana časnih sestara kod crkve sv. Roka u Subotici, ali plan nije u cjelosti izvršen.

U vremenu 1935–1936. po njegovom planu je sagrađena crkva sv. Josipa u Đurđinu, ali plan nije u cjelosti izvršen.

God 1938. po njegovom planu je sagrađena crkva sv. Ivana Krstitelja u Hajdukovu.

Zajedno sa Karoljom Molcerom 1938. planirao je crkvu sv. Adalberta u Bačkom Petrovcu.

U Subotici je ing. B. Dulić izradio sve planove za dječjačko sjemenište „Paulinum“. Gradnja je počela 1. IX. 1963. god. kada je blagoslovljen kamen temeljac, a završena je 1965. godine. On je također izradio planove za sve gospodarske zgrade u sjemeništu.

U Subotici je izradio plan za svećenički dom „Jozefinum“ sa svim pripadajućim dijelovima, kao što je kapelica, stan za časne sestre i dr. Gradnja je bila 1970–1971. god.

Kao posljednje veliko djelo ing. B. Dulića je projekt crkve Marije, Majke Crkve sa župnim uredom i stanom u subotičkom predgrađu Aleksandrovu. Projekt je odobren od Urbanističkog zavoda u Subotici 1969. godine. Gradnja je počela u srpnju 1981. godine, a posveta crkve je bila 11. listopada 1982. godine na dan 20. obljetnice početka Drugog vatikanskog sabora, ali ing. B. Dulić nije dočekao taj svećani dan.

Napravio je plan za restauraciju i adaptaciju samostana časnih sestara naše Gospe u Baču za župni ured i za stan svećenika i za samostan časnih sestara. Ta zgrada se nalazi poréd župne crkve sv. Pavla.

Po projektu ing. B. Dulića sagrađen je župni ured i stan u Bačkom Monoštoru.

Projektirao je župni ured i stan u Loku kod Titela, a zatim u Čantaviru i u Temerinu, a surađivao je u projektiranju župnog ureda i stana u Odžacima.

Kad je otok sv. Juraj u Kotorskom zalivu došao pod upravu subotičke biskupije, ing. B. Dulić je izvršio restauraciju crkve i obnovljene su ruševine starog samostana.

U 1968. god. bio je važan događaj u životu mjesne Crkve. Pismom pape Pavla VI od 25. I. 1968. god. je određeno da Bačka apostolska administratura bude pribrojena ostalim biskupijama pod imenom Subotička biskupija sa sjedištem u Subotici, a katedrala će biti posvećena sv. Tereziji Avilskoj.

Svečano proglašenje biskupije bilo je u nedjelju, 30. VI. 1968. godine.

Poslije toga trebalo je izvršiti neke organizacione promjene za nove potrebe. Župni ured sv. Terezije je preselio u Harambašićevu ul. br. 7, a dosadašnja zgrada župnog ureda je postala zgrada biskupije. Trebalo je izvršiti izvjesne adaptacije u unutrašnjosti obe zgrade. Sve planove za unutrašnju adaptaciju zgrade biskupije i zgrade župnog ureda i stana u Harambašićevoj ul. br. 7 izvršio je ing. B. Dulić i on je nadzirao izvršenje svih radova.

Poslije II vatikanskog sabora, poslije liturgijske reforme ing. B. Dulić je izvršio adaptaciju i restauraciju svetišta i oltara u mnogim crkvama subotičke biskupije. Da spomenemo neka mjesta. Bač, Bajmok, Đurđin, Kelebija, Mala Bosna, Mali Idoš, Temerin, Subotica (crkva sv. Jurja).

Posebno treba istaći njegovu pomoć kad je vršena restauracija cijele unutrašnjosti subotičke katedrale sv. Terezije. Uz to je planirao izgradnju novog svetišta i oltara, a izvršio je plan sistema grijanja crkve.

Pomagao je niz manjih stvari u pojedinim mjestima.

U Banatskoj administraturi je projektovao planove za restauraciju crkve i izgradnju svetišta u katedrali sv. Ivana Krstitelja u Zrenjaninu.

Iz svega navedenog se vidi da je pokojni ing. B. Dulić najzaslužniji za crkveno graditeljstvo u subotičkoj biskupiji u posljednjih nekoliko decenija.

To su njegova trajna djela kojima je ovjekovječio svoje ime i sa zahvalnošću ćemo sačuvati blagi uspomenu na njegov rad i zasluge.

AI—Be

O. MARIJAN STANKO DIVIĆ

U nedjelju rano ujutro na blagdan Krista Kralja 21. studenoga ove godine umro je u Karmelu u Somboru otac Marijan Stanko Divić. Rođen je u Velikoj Kopanici u đakovačkoj biskupiji 6. svibnja 1906. godine. Nakon završene gimnazije u Vinkovcima, upisao se na Visoku bosoglovsku školu u Đakovu. Za svećenika ga je zaređio biskup Antun Akšamović 7. travnja 1929. Kao svećenik vršio je dužnost vjeroučitelja u Slavonskom Brodu i drugim mjestima. Nakon rata imenovan je upraviteljem župe Nijemci, gdje je ostao sve do kolovoza 1951.

O. Marijan je uvijek težio za redovničkim staležom. Ta ta mu se želja ispunila tek kada je njegov drug na bogosloviji bio posvećen za đakovačkog biskupa, Msgr. Stjepan Bauerlein. Stupio je među Karmelićane u Somboru i redovničke zavjete položio 6. rujna 1952. Svoj redovnički život provodio je tiho i povučeno i revno opsluživao redovničke propise. Rado je pomagao svećenike po okolnim župama kad god je zatrebalo. Od rujna 1958. pa sve dok mu je to zdravlje dopuštalo, posve se posvetio vjernicima njemačke narodnosti. Prije dvije godine počeo je poboljšavati i slabiti dok se nije ugasio bez patnje i boli.

Sahranjen je u ponedjeljak 22. studenoga na takozvanem Velikom katoličkom groblju u lijepoj grobnici Karmelićana. Misu i sprovod je vodio subotički biskup Matija Zvekanović, okružen sa 25 svećenika. Propovijed je održao provincijal Karmelićana o. Ante Stantić.

Na kraju je svima zahvalio prior somborskog Karmela o. Ivan Keravin. Đakovačku biskupiju zastupao je msgr. Stjepan Bulat, župnik u Osijeku III, koji je naslijedio pokojnika na župi u Nijemcima, i dr Slavko Platz, profesor na Visokoj bogoslovskoj školi u Đakovu kojega je prvog o. Marijan poslao 1947. god. u Dječjačko sjemenište na Šalati u Zagrebu. S pravoslavne strane bili su arhijerejski namjesnik Miroslav Naumović i đakon Milivoj Mijatov. Veliko mnoštvo vjernika sudjelovalo je u svetoj misi i ispratilo o. Marijana na groblje.

O. Ivan Keravin, prior

UMRLA JE ŽENA KOJA JE CRKVI ODGOJILA BISKUPA

Nakon kratke i teške bolesti providena je svetim Otajstvima vjere 17. listopada umrla u biskupskom dvoru u Subotici Kata Zvekanović, tetka, odgojiteljica i dugogodišnja suradnica našega biskupa mons. Matije Zvekanovića, u dubokoj starosti od 92 godine života.

Čudesno je Bog spleo život ove jednostavne i pobožne žene sa onim poslanjem koje je ustvari po njoj ostvario. Počelo je to sve još tamo prije pedesetak godina, kada je mladi teolog Matija Zvekanović, sin njezina rođena brata na jednom izletu u planinama Bosne, teškom prehladom obolio na pluća. Mladić je teško obolio, potrebna je operacija. Ali sve se to mora skupo platiti, a obitelj je siromašna. Tada se Kata zauzima za svog nećaka i od zarade svojih deset nokata ona plaća liječenje i rehabilitaciju. Operacija je uspjela i mladi teolog je nastavio svoje studije i bio zaređen za svećenika. Čim je mladi svećenik Matija Zvekanović postao samostalan, uz njega vidimo tihu jednostavnu ženu u pučkom odijelu, koje je sačuvala kasnije i na biskupskom dvoru sve do svoje smrti. Poput sjene pratila je ne samo svojim tihim radom, nego još više molitvama život svoga nećaka svećenika. Kada je Providnost izabrala njezina nećaka za biskupa ove Crkve subotičke, ona je i dalje ostala tiha uz njega sudjelujući u svim njegovim pothvatima. Ona je poput tolikih velikih žena iz povijesti naše Crkve stajala u pozadini svih velikih pothvata. Kako juj je bilo lijepo vidjeti dok se je gradilo sjemenište i okupljali sjemeništarci, kako je i ona u svemu tome životno, zainteresirano i nenametljivo prisutna.

Sada kada je njezino tijelo položeno da otpočine od svojih napora u obiteljskoj grobnici u Bajskom groblju, kamo ju je otpratio i položio njezin nećak, uz asistenciju više svećenika, dušu njezinu preporučamo Božjoj dobroti da je primi u svoj mir, a mi joj dugujemo zahvalnost za sve što je posredno učinila dobra ovoj Crkvi, u nadi da joj jedini Gospodin može za to dati dostojnu nagradu.

TEREZIJANSKI SUSRET U SOMBORU

Sveta Terezija od Isusa, poznata po svome rodnom gradu Avili, Avilska, rodila se 28. ožujka 1515. godine, a umrla 4. listopada 1582. Ove se dakle, godine navršava 400 godina od Svetičine smrti. Svetica je iza sebe ostavila obnovljeni karmelski red: žensku granu god. 1562. i mušku god. 1568. Tokom stoljeća na obnovljeni Karmel navezale su se mnogobrojne družbe. Danas eterzijanski karmel broji oko 14000 klauzurnih redovnica, preko 3000 redovnika i oko 60 raznih družbi.

Cijeli terezijanski Karmel i svi njegovi ogranci širom svijeta slave od 15. listopada 1981. pa do 15. listopada 1982. 400 obljetnicu smrti svoje velike i slavne Majke, svaki samostan prema svojim mogućnostima. Karmel u Somboru upriličio je takvu proslavu za dan 13. rujna ove godine pod nazivom TEREZIJSKI SUSRET.

Susret je bio u crkvi Karmelićana, a otvorio ga je uvodnom riječi o. Ivan Keravin, prior Karmela. Slijedila su dva predavanja: o. provincijal dr. Ante Stantić osvjetlio je vrijeme u kojem je živjela i djelovala Svetica, dok je prof. o. Mato Miloš prikazao njezin odnos prema Crkvi u životu i djelima sv. Terezije.

U susretu su sudjelovali svećenici i redovnici subotičke i đakovačke biskupije, kao i brojne redovnice različitih družbi koje djeluju u tim biskupijama.

Zapažena je bila prisutnost cjelokupnog pravoslavnog klera u Somboru. Sam pravoslavni episkop bački Nikanor u svome lijepom pismu između ostalog kaže: – „U duhu ja ću toga dana biti s vama”.

U redovničkoj blagovaonici razvilo se pravo obiteljsko ozračje. Nakon pozdravnih riječi prote Dragutina Simića, izaslanika episkopa Nikanora, prisutni su otpjevali Domjanićevu „Za svaku dorbu riječ...”, pravoslavni su otpjevali „Na mnogaja ljeta”, na što su naši opet odgovorili pjesmom a pravoslavni „Veliča” na svome napjevu, i opet naši, a pravoslavni završili pjesmom „Ko te tako silno ljubi...”. Prisutni su govorili da nikad tako nešto nisu ni vidjeli, ni čuli, ni doživjeli.

I poslije podne su bila dva predavanja: prof o. Zdenko Križić govorio je o redovničkom životu prema svetoj Tereziji, a dr. I. Jakov Mamić govorio je o molitvi i Svetičinom nauku o molitvi.

Susret je završio svečanom koncelebracijom koju su predvodili subotički biskup Matiša Zvekanović i đakovački biskup Ćiril Kos, s brojnim svećenicima. Domaći biskup Zvekanović uveo je u euharistijsko slavlje pobudnim riječima i završio najavom što će se sve učiniti u subotičkoj katedrali – jedinoj katedrali u Evropi posvećenoj svetoj Tereziji – za Svetičin blagdan 15. listopada. Biskup Kos održao je zanosno sadržajnu propovijed i osvjetlio lik velike Svetice.

Na kraju je svima zahvalio prior samostana o. Ivan.

Moramo još spomenuti o. Matu Miloša, koji je uložio mnog truda da se ovo slavlje dolično obavi i privede kraju.

(J.K.)

Glas Koncila br. 19/1982.

ŽENIDBENI JUBILEJI U BAČU

U župnoj crkvi u Baču slavilo se ove godine više ženidbenih jubileja. Tako su 50-godišnjicu svoga vjenčanja proslavili na Nedjelju zahvalnosti, 10. listopada IVAN FILIPOVIĆ i KATA ČUBRIK.

Na prvu nedjelju došašća, 28. studenog u pola 11 zajednički se spomenuše svoga vjenčanja šest katoličkih bračnih parova iz bačke župe. Svi su oni sklopili sakrament ženidbe tokom 1957. godine pred tadašnjim upraviteljem župe, g. Antunom Gabrićem. Crkva je bila punija nego inače. Počasna mjesta u crkvi su zauzeli slavljenci: MANDA i FRANKO AZAŠEVAC, MARTA i IVAN ŠAMANOVIĆ, KUBAN ERZSÉBET i JÁNOS, KATA i MATO AZAŠEVAC, KATA i STJEPAN PEKETIĆ, te MARIJA i MARCEL LAJST. Svi su se oni ispovijedili. Upravitelju župe pomogao je o. Leopold Ivanković. Tako su svi mogli pristupiti k Stolu Gospodnjem. Čestitajući slavljenicima, upravitelj župe Stjepan Beretić pohvalio je ovu inicijativu o zajedničkoj zahvalnici kao lijep primjer za nasljedovanje.

Antun Kasač i supruga mu Marija Jerkov su na drugu nedjelju došašća zahvalili Gospodinu za 50 godina zajedničkog života. Nakon upravitelja župe, slavljenicima su čestitali pred crkvom mnogi vjernici. Tako je slavlje obitelji postalo slavlje cijele zajednice.

Kao srebrnim, tako i zlatnim jubilarcima žestita i naše Uredništvo.

Stjepan Beretić

Dobročinitelji pomažu 'Bačko klasje'

Vlč.M.Forgić 400,O.Efrem Kujundžić,Beč 1200,Marin Vuković,Bač,500,„M.K.Subotica 500,K.B.Subotica 300 NN bolesnica,Subotica 500,Marija Šokčić,Subotica 200 Obitelj Tumbas,Subotica 1000,NN Subotica 500,Anica N.,Novi Sad 500,Vlč Antun Gabrić 1000,vlč Blaško 500,Karmel Sombor 500,M.P.Subotica 500,M.Tonković Subotica 500,T.Skenderović Subotica 500,Ive i Ana Stantić Subotica 300,Dr Ladislav Vlašić Osijek 500Obitelj Abraham Subotica 500,NNSubotica 500,Župa Tavankut 1000,NN Subotica 100,NN Subotica 500,Vlč Stjepan 1000,NN Subotica 100,NN Subotica 500,vlč S.Beretić 1000S.B. Zagreb 1000,K.Rudić Bikovo 2000,Ivan Prčić Zgb 200 NN Tavankut 500,M Marcikić Subotica 2000 Mjesto cvijeća na grob kard.Šeperu 500, NN Subotica 500,NN 300,K.Rogić Djurdjin 500,NN Tavankut 1000 M.Tumbas Subotica 500,vlč Jakov Grunčić Sonta 1000 J.Dulić Subotica 500,G.Č. Subotica 700,I.Stantić Subotica 500,S.P.Abraham 500,J.Kujundžić Subotica 500 B.Monoštor djeca 220,NN vjernik iz Bača 500,NN 100.

Svim dobročiniteljima toplo zahvaljujemo i želimo **SRETAN BOŽIĆ!**

PREMJETAJI IMENOVANJA

Svojim dekretom a u skladu sa potrebama naše Crkve biskup mons. Matija Zvekanović izvršio je slijedeće premještaje: za prorektora dječjačkog sjemeništa „Paulinum” u Subotici imenovan je ANDRIJA ĐAKOVIĆ, a za duhovnika istoga sjemeništa imenovan je PÓSA LÁSZLÓ. ALEKSANDAR LUKIĆ iz Male Pijace premješten je u Kucuru. FRANJO DAVČIK je premješten u Titel za dušobrižnika, a EDE MIKITY iz Titela u Male Pijace. ROKAY ZOLTÁN je premješten u Bečej u crkvu Marijina Uznesenja. SZÉLL JÓZSEF je premješten u Stanišić. FULEKI JÓZSEF je imenovan za dušobrižnika u Trešnjevcu. ANTUN KOPILOVIĆ je poslan u Novi Sad za duhovnog pomoćnika, a ovogodišnji mladomisnik IVICA PRČIĆ je imenovan kapelanom u katedrali sv. Terezije u Subotici.

Svim apostolskim poslanicima želimo obilje Božjeg blagoslova i uspjeha u radu.

Provincijalat Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda izvršio je ovog proljeća i ljeta neke promjene u dva franjevačka samostana na teritoriji naše biskupije.

U subotički samostan je mjesto o. MIHAELA CUKOVEČKOG došao ponovno o. LADISLAV VOJNIĆ TUNIĆ. U novosadski samostan namjesto o. BENEDIKTA HORVATA došao je o. BUDIMIR CVITKOVIĆ.

Novim pastoralnim suradnicima želimo dobrodošlicu sa željom da pomognu ovoj Crkvi ispuniti njezino svjedočenje i poslanje.

100 GODIŠNJICA OLTARA I CRKVE U TOVARIŠEVU

8. studenog ove godine proslavili su katolici u Tovariševu najveću poratnu crkvenu proslavu. Preuređujući sve-tište u crkvi upravitelj župe, Stjepan Beretić pronašao je zapis, prema kojem je oltar podignut u Kaloči 1882. godine. To je jedan od rijetkih povjesnih dokumenata ove župe, koja je svoj arhiv izgubila u požaru za vrijeme rata. Nije to jedina materijalna šteta za tovariške katolike. Ratne i poratne prilike su učinile, da je župa ostala bez zemlje i bez župnog stana. Ove je godine prodana i posljednja čestica zemlje, samo da se popravi krov koji je jednim svojim dijelom potpuno propao. Crkvena općina sv. Karla u Tovariševu ima još samo crkvu. Nema nikakve materijalne osnove za održavanje crkve.

Od ove godine imaju Pastoralno vijeće. Dvije žene i pet muževa. Tako su za stogodišnjicu crkve mogli pozdraviti delegata g. Biskupa kao i druge crkvene općine. Msgr. Franju Vujkovića pozdravio je poslijeratni načelnik Pastoralnog vijeća, g. Varga Istvan u pratnji dvije djevojčice. Slavlju tovariške župe su se pridružili i vjernici iz Bača koji su za tu zgodu došli posebnim autobusom. Tovarišana je ipak bilo više. Među njima prevladava mlađi svijet. Bački dekan, mg. Lazar Ivan Krmpotić se također pridružio slavlju. Bio je na raspolaganju domaćima i gostima u ispovijedaonici. Na početku slavlja pročitano je pismo gospodina Biskupa, koji radi krizme nije mogao doći. Svečanom dvojezičnom misom proslaviše Tovarišani 100 godišnjicu oltara i crkve, slavili su i proštenje — sv. Karla Boromejskog, slavili su i Papin imendan kao i završetak radova na obnovi crkvenoga krova. Sve je to u propovijedi na hrvatskom i mađarskom jeziku istakao i dragi gost, katedralni župnik g. Vujković. Slavlje se završilo pjevanjem papine himne. Pjevalo se mađarski, hrvatski i slovački, kako inače govore župljani župe svetoga Karla u Tovariševu.

Ovim putem katolici Tovariševa zahvaljuju g. Biskupu na čestitkama. Zahvaljuju i gospodinu Vujkoviću za njegovu lijepu dvojezičnu propovijed, g. dekanu kao i bačkim vjernicima koji su predvodili pjevanje na mađarskom i hrvatskom jeziku.

Bačko klasje čestita Tovariševu 100—godišnjicu, čestita i što imaju svoje Pastoralno vijeće želeći im blagoslov od Gospodina uz poruku Isusovu koju je podvukao i gospodin Biskup: „Ne boje se, maleno stado!”

„BAČKO KLASJE” izdaje. Bački dekanatski ured, Bačka Palanka. GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: Mr LAZAR IVAN KRMPOTIĆ, 21400 Bačka Palanka, Trg Bratstva i Jedinstva 30. Telefon (021) 74—423. Uređuje. UREDNIČKO VIJEĆE. — Suradnje i dopisi se šalju na adresu odgovornog urednika. ADMINISTRACIJA LISTA: Župni ured Isusova Uskrsnuća, 24000 Subotica, Gajeva 2. Telefon (024) 21—496. Narudžbe i uplate slati administraciji. Cijena dvobroja 20 dinara. SLOG: Agape, Novi Sad. TISAK: Stamparija „Globus”, Batina, V. Nazora 47. List izlazi povremeno.

Oslobodeno od poreza na promet na osnovu mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, nauku i kulturu, Novi Sad, br. 413—523/78 od 27. X. 1978.g.

KNJIŽEVNI PRILOG „BAČKOG KLASJA“

br. 21-22.

25. XII. 1982

Sestrice ravnice

izabrane pjesme

Ana Balažević

Matija Dulić

Kata Ivanković

Tona Kujundžić

Đula Milodanović

Marga Stipić

Marija Vojnić Purčar

Marija Vujković Lamić

*Bunjevčice,
sestre ravnice,
Vaše pisme divne
već u srcu žive
kao pripelice.*

J.K.

zknv.org.rs

Ana Balažević

NESTAJU SALAŠI

Nestaju bili salaši
sa bačkih njiva
sa njima i običaji.
Nestaju bunjevačke nane,
nestaju bunjevačke baće
i ambari stari.

Nestaju narodne nošnje,
nestaju bili šlingeraji,
konji vranici i riđe
i fijakeri stari.

Nestaju mobe,
nestaju preslice i prela.
Ostaće samo
bunjevačka nana,
bunjevački bačo
u pismi ispivani.

NJIVA U SUZAMA

Jutros sam uranila
i zatekla njivu
svu u suzama.
Počela sam da je tišim:
Ona nije kriva
što su njive obrasli korovi,
korovi nepoznati.

Njive su iste,
a radne snage sve manje.
Mladi odlaze,
a stari nemaju snage.

Plači, moja voljena zemljo,
i ljudi plaču kad im je teško.
I vinograd plače kad ga rižemo
i drvo kad mu granu sičemo.

A sada najviše plaču stari,
jer ih mladi ostavljaju
da svoje dane samuju.

Ana Balažević

Matija Dulić

VOLIM RAVNICU

Ravnica me rodila,
Zora me rosom umivala,
Nana me u travi ljuljala
Uz razdragan cvrkut ptica
I miris ljubičica.

Ćudi sam zato blage
Srid ove ravnice drage.
Tu ina dobre dice
Što rastu uz miris ruže
I Majkine dušice.

Ravnici hvalu dajmo
Što blage nam udili ćudi.
Tu sve je meko i blago,
I priroda i ljudi.

NJIVE NAŠE

Njive naše ko da ste od zlata,
Napaja me miris zrilog vlata.

Ne bi vitru od umora bilo
Da ga svije u svileno krilo.

Pušti vitre, da se vlačé smiri,
Zrilog žita miris da se širi.

Da se lipo nadišem miline,
Da mi radost u srcu mine.

Matija Dulić

Matija Dulić

MOJ RODNI KRAJ

Lipe su naše ravni, lip je moj rodni kraj,
a poljem kada pođeš, gledaj vidika sjaj.

Đurđin je selo malo na ravni bačvanskoj,
tu salašić je bili, tu zavičaj je moj.

Ja ovu zemlju volim i križ kraj puta tog,
to sićanja su moja srićnog ditiñstva mog.

Volim ta rodna polja, to zlato kraja mog,
volim kad risar kosi to blago truda svog.

Lipe su naše zore, lip je i 'tica jutarnji poj,
u našoj zemlji je lipo, radi za svoga svoj.

Lip je zalazak sunca, to mladi orač zbori,
rumen mu pokriva lice, a nebo kada gori.

Čuvat ću zemlju ovu, voliti rodni kraj,
volit ću žitna polja, čuvat ću svoj zavičaj.

TEBI, ZEMLJO MOJA

Lipa si, zemljo moja
Ko jutarnji zraci sunca
Draga si mi ko lipa rič.

Lipa si s prolića ko dah vitra,
Puna si mirisa cvića,
Pisma prolićna se čuje.
Blaga si ko materina ruka
Kad miluje.

Lipa si kad te brimenitu
Njiše nestašni povitarac,
Draga si jer si nesebična.

Lipa si okićena svim bojama
Jesenjim
I bogatsvom zrilih plodova.
Darivaš i putnika namirnika.

Takva si samo ti, zemljo majko,
Ti znaš obilno da nadariš,
Ti znaš da razveseliš
I najtvrđe srce.
Samo ti, o zemljo voljena.

Matija Dulić

Kata Ivanković

KLASJE ŠAPUĆE

Na daleko i široko
prostire se polje bilo,
na njemu se sada bili
i lelija klasje zrilo.

Klasje zrilo, zrnja puno,
a nagnuto svako malo
ko da jedno drugo pita.
Je li tebi, brate, žao?

Je l' ti žao zašto nije
i od tvojeg tila mala
za današnju mladu misu
hostija sveta postala?

I lelija klasje dalje
te šapuće šta je novo,
a svome će Stvoritelju
hvale pivat' za sve ovo.

STRIKI I UJI

Kad bi naša srca mala
procvatati danas znala,
za dragog bi striku, uju
na oltaru procvatala.

Nas dvadeset pet ovako mali
još srdaca nježno bili'
cvitićima od srdaca
sav bi oltar okitili

Pa bi ujo, pa bi striko,
kad bi prvu misu čito,
gledao i divio se
na to cviće tajnovito.

I ruke bi posvećene
vrhu cvića postavio,
pa bi cviće od srdaca
zauvik blagoslovio.

Kata Ivanković

Kata Ivanković

PIVAJTE, KLASOVI

Pivajte, pivajte, klasovi mali,
Dok sunce miluje i vitar vas ljulja.
Beskrajne hvale svome Stvoritelju
Pivajte poput sitnih slavuja.

Stvorio vas je sve krasne,
Obukao u zlačane boje,
Od vašeg brašna hostija će postat
U koju Isus skrit će tilo svoje.

Kruh naš svagdašnji od vas će biti,
On uzdržava život nas ljudi.

O, Stvoritelju, o Bože dragi,
Za mlado klasje hvala Ti budi.

O, pivajte samo, klasovi mladi,
Pivajte i misto svakog čovika
Beskrajne hvale godine svake,
Pivajte, pivajte do vika!

Tona Kujundžić

KAPELICA

Oronula, zapuštena
Kapelica stoji mala
Mahovinom obraščena
U bršljan se omotala.

Kroz bršljan tek po koje
Razbijeno okno viri,
Sigurno se u njoj gnjiježde
Noćne ptice i leptiri.

I zvono je utihnulo,
Angelus ne zvoni više.
Na tornju se jedno malo
Samoniklo stablo njiše.

Ko starica napuštena
Što je djeca ostaviše,
Dobročinstva brojna njena
Prezriješe i taboraviše.

Ko spomenik neki tužni
Prohujalih burnih dana
Što nam pređi podigoše
Da nam duši bude hrana

Naši stari sa ljubavlju
U nasljedstvo nju nam daše
Da nam liječi srca rane
i da krijepi duše naše.

Dok u šetnji na nju gledam
Svakog jutra, svakog dana
Kao nekad i sada bih
U nju rado navraćala.

Ali pusta, osamljena
Kapelica stoji mala
Mahovinom obraščena
Sva u bršljan zamotana.

Bolnica
Subotica, 1982.

Tona Kujundžić

U SMIRAJ MLADOSTI

Tako mi je teško
U srcu pri duši
Ko da sve se lomi
Kao da se ruši.

Je l' to zadnji trzaj
Sazrele mladosti
Il' je svježi spomen
Minulih radosti?

Il' su možda boli
Polomljenih krila
Ranjene ptičice
Što bi gnjijezdo svila?

Ja neću da saznam
Šta bi moglo biti,
Samo znam i hoću
Smiješkom tugu skriti.

Đula Milodanović

BALADA SALAŠA

Tuga se neka u mom srcu slila
Kad je došao taj tužni dan
Da moram poći sa dragog salaša.

Prid salašom kola čekaju puna,
Konj već nemirno po zemlji udara.
Ja sidam gori i uzde uzimam,
A srce od tuge sve se razara.;

Zaškripiše točkovi kola,
A ja mislim o salašu,
Nikad više u njemu živit' neću.

Zadnji put zbogom, dragi salašu,
Ti si mi srcu najveća milina.
Lipo je u tebi kad su bagremi u cvatu
I opija me prolitnja tišina.

Ostat ćeš vično u sićanju mome,
Salašu mili, dome Bunjevaca!
Kad tebe vidim, sjetim se tada
Da si bio dom naših otaca.

U tebi su oni živili lipo,
Ti si im bio u životu radost,
Ti si im bio na zemlji raj.

Đula Milodanović

UMIRANJE SALAŠA

Gledam te, salašu mili,
Kako umireš nestaješ s vida.
Duša mi za tobom cvili
A srce se od bola kida.
Nekad si bio zemaljski raj,
Dražesan kao procvatali maj.

Sada se tvoji zidovi ruše,
Krov su ti ljudi skinuli dolje.
Vitar kroz srušene sobe puše
I nosi tvoj prah daleko u polje.
Drveće kao straža visoko strši
A gospodar tvoj nemilo te ruši.

I tako usamljen tužno stojiš,
Sobe, kuhinja, sve ti se odire.
Ti se već jadan bojiš i bojiš
Nesritne smrti što te proždire.
Plače nad tobom i zalaz sunca,
Krvave zrake baca s vrhunca.

I ja sam dugo, dugo plakala
Nad tužnim grobom starog salaša.
Suznim očima tebe sam gledala
Kako umireš, radosti naša.
Ljudi se sele u grad i u sela,
Salaš ostavljaju tužna, nevesela.

Đula Milodanović

GROB STAROG SALAŠA

U zelenim njivama,
Blizu kraj druma
Stajao je salaš visok i bili.
Sjajio se u žitu
Ko biser na svili.

Sa druma gledali ga ljudi,
Divili mu se,
Pričali o niemu.
Čaroban je bio kad zora narudi.

A sada na tom mistu
Leži grob salaša.
Brez krova brez prozora i vrata,
Zidovi odronjeni ne bile se više,
Sada su crninom zavijeni.
Ko avet stoje srid njiva zelenih.

Kraj zida raste jorgovan stari,
Njiše se na vitru i tiho žali.

Jorgovan žali,
A ljudi salaš ruše i ostavljaju
Tu svetinju otaca naših.

Oni su volili salaš ko život goli.
Kad bi ga sada ovakvog vidili,
Naši oci bi umrli od boli.

Umisto ljudi plače svakog dana
Zeleno lišće starog jorgovana.

Marga Stipić

PIVAJ DUŠO

Pivaj, dušo, i stihove slaži
Hvalu Majci od sveg srca kaži,
Jer je dobra, jer je draga, mila.
Od uvijek je Majka takva bila.
Pivaj, dušo, biraj nježne riči,
Dobru Majku i slavi i diči.
Kad zatriba, usrdno je moli,
Sve joj kaži šta Te muči boli.

Pivaj, dušo, u stih jade skladaj,
Pomoći se od Majke nadaj.
Nije Majka ni srca kamena,
Od voska je mekša duša njena.

Pivaj, dušo, da srce treperi
Nek se slažu riči ko biseri,
Da se Majci razveseli lice,
Nek me primi među štíćenice.

Pivaj, dušo, kliči od veselja,
Mom je srcu ispunjena želja.
Ponizno Ti, Majko, velim. hvala,
Nadzemaljsku milost si mi dala.

SVETOM SRCU ISUSOVU

Sad ću pjevat' pjesmu ovu
Svetom Srcu Isusovu,
Što je grijehom izranjeno
I sulicom probodeno.

Mene sjeća rana ova
Svetog Srca Isusova
Da to Srce za me bije,
Da se u njem ljubav krije.

Srce drago izranjeno
Zbog mene si probodeno
Da se u Te sakrit mogu
Kad zgriješim dragom Bogu.

Moj Isuse, sto put hvala
Još Ti nisam ni kazala
Što sred Tvoga Srca čista
I za mene ima mista.

U tom dragom Srcu svetom
Neizmijerna dubina je.
Ko se u to Srce skloni,
Za mir duše siguran je.

Marga Stipić

TAVANKUTE, MOJE ZRILO GROŽĐE

Tavankute, moje zriilo grožđe!
Kada misec priko neba prođe
Ja po njemu šaljem pozdrav svoj
Tebi, dragi rodni kraju moj.

Kad sunce ka zapadu pođe,
Znam i ono pokraj tebe prođe.
Svaki dan i njemu šapnem smjelo
Pozdravi mi moje rodno selo.

I razastri nad njim svoje zrake
Te rastiraj tminu i oblake
Da mi selo bude razdragano,
Da treperi suncem obasjano.

Kad nad selo tavana noćca pane,
Neka misec više njega stane,
Neka prospe blide zrake svoje
Da do zore krasi selo moje.

Da mi selo ne ositi bol
Neka znade da ga pisnik voli,
Da je srićno da se za njega moli,
Da ga i sad srce za selom boli.

Marija Vojnić Purčar

TUGA BOLESNE DIVOJKE

Nikom se neću jadati
al' ja ću umrit mlađana
kad stane lišće padati
i rosit' magla 'lađana.

Njive će crno obući,
nebo će suze roniti
srca će tuga utući
kad stanu zvona zvoniti

Kovčeg će nama grliti
plakat će ona i žaliti.
„Joj rano, cviče nanino,
alaj si rano uzađrano...”

POSMRTNA ŽELJA

Kada umrem,
nemojte mi stavljat vijenac
od mirte ili krina,
u kosu mi tek stavite
stručak ružmarina.

I na odru i u grobu
nek on kiti mene,
jer on diše, miriše
i onda kad svene.

Svenula sam eto i ja,
al' mi nije žao.
Smrt oteti neće meni
što mi život dao.

Ta on meni nije dao
zdravlje, radost cvijeće,
ništa -- osim molitava
i duše ljubeće.

Ne treba mi zato vijenac
od mirte ili krina
nek me mrtvu kiti samo
stručak ružmarina.

Marija Vojnić Purčar

Marija Vojnić Purčar

E P I T A F

Nemojte plakati!
Nad mojim grobom nemaju mjesta suze.
Tek ono što je njezino bilo
Zemlja natrag uze.

A duša je pjevala ljubeć
usred zemaljskih jada,
lišena patnje, vječnoj Ljepoti,
najslađe pjesme sklada.

Molite zato nek prah počiva
i neka mirno čeka
na uskrsnuće da s pjesmom primi
život budućeg vijeka

Marija Vujković Lamić

OH, NJIVE
JA SAM OPET VAŠE DIJETE

Ja opet hodam kroz zelenu travu
I slušam ševu u oblaku plavu.
Leptira gledam što slobodno lijeće
I ljubi šarno rosno poljsko cvijeće.

Uz čari ove grad je kao u sjeni,
Sirene, žurba već su zaboravljeni.
S uzdahom pogled otima se smjeli,
Vidim kroz lišće mali salaš bijeli.

Opet ću raditi na ovoj zemljici
Sa smiješkom sreće s motikom u ruci.
A iz mog srca već nestaje sjete.
Oh, njive ja sam opet vaše dijete!

Marija Vujković Lamić

ŽETVA JE NAŠA DOVRŠENA

Gospode hvala!
Naša žetva je dovršena.
Hvala za žuljavu ruku,
Hvala za znoj i muku,
Hvala za sunce i biser rosu.

Gospode hvala
Za svako zrno zlatnog žita
Što kruh svagdanji bit će tilu
I brašno za hostiju bilu
U kojoj je Tvoja ljubav skrta.

Danas je nama svečan dan
Radujemo se Tvome daru,
Naše je žito na oltaru
I s nama Ti hvalu piva

Divojke i momci krunu nose
Od zrilog klasja sa plodnih njiva
A vodi ih ljubav i vira živa.
Gospode hvala!

BIOGRAFSKI PODACI

1. ANA BALAŽEVIĆ je rođena 1914. god. na salašu kod Tavankuta, a već dugo vremena živi u Tavankutu.
2. MATIJA DULIĆ je rođena 1912. god. na salašu na Đurđinu, gdje i sada živi kao majka brojne obitelji.
3. KATA IVANKOVIĆ je rođena 1925. god. na salašu kod Tavankuta, a sada živi na salašu kod Starog Žednika kao majka brojne obitelji.
4. TONA KUJUNDŽIĆ je rođena 1914. god. na salašu u kraju koji se zvao Pavlovac, a danas je to dio Male Bosne. Od rane mladosti živi u Subotici.
5. ĐULA MILODANOVIĆ je rođena 1938. god. na salašu kod St. Žednika, a sada živi u Subotici.
6. MARGA STIPIĆ je rođena 1913. god. u Tavankutu, gdje je provela najveći dio života, a sada živi u Subotici.
7. MARIJA VOJNIĆ PURČAR je rođena 1914. godine na salašu kod St. Žednika, a najveći dio života je provela u Subotici, gdje je umrla 1982. godine.
8. MARIJA VUJKOVIĆ LAMIĆ, je rođena 1920. god. na salašu u kraju koji se zvao Pavlovac, a danas je to dio Male Bosne. Život je provela na salašu i u Subotici, gdje je umrla 1980. godine.